

અર્ધવાર્ષિક અહેવાલ

2020-21

આયોજન અને વ્યવસ્થાપન શાખા

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન

ત્રિકોણબાગ પાસે, જવાહર રોડ, રાજકોટ - 360001. ફોન નં. 0281-2242140

Email: dietrajkot1@gmail.com, Website: www.dietrajkot.org

પ્રસ્તાવના

પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારણા અર્થે જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન દ્વારા વર્ષ: 2020-21 નાં સપ્ટેમ્બર અંતિત જુદી જુદી કામગીરી કરવામાં આવી. તેમાં આંકડાકીય માહિતીને અદ્યતન કરવામાં આવી. COVID-19 મહામારી અન્વયે શાળા કક્ષાએ વિદ્યાર્થીઓને શાળા કક્ષાએ અનઅધ્યયન હોય, તેમજ તાલીમ કાર્યક્રમો ફીઝીકલ કરવામાં સરકારશ્રીની ગાઇડલાઇન અન્વયે ફક્ત ઓનલાઇન કરવાના થતા હોય, શિક્ષકોને માટે ઓનલાઇન તાલીમ કાર્યક્રમો કરવામાં આવેલ. જેમાં ખાસ કરીને DAKSMA પોર્ટલ પર જુસીઇઆરટી દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ વિવિધ ઓનલાઇન કોર્સમાં શિક્ષકો જોડાઇ તે બાબતે ઓરિએન્ટેશન કરવામાં આવેલ. આ ઉપરાંત કેળવણીનો ઇતિહાસ, વિદ્યાર્થી સ્વાગત કાર્યક્રમ, ડી.એલ.એડનાં વિદ્યાર્થીઓ માટે ઓનલાઇન અધ્યાપન કાર્ય, ICT મોડ્યુલ ભાવાનુવાદ, ગુજરાત ગૌરવ દિવસની સ્પર્ધા, શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન રિવ્યુ & ડિસબેક કાર્યશાળા, School Inspector દ્વારા નિષ્ઠા તાલીમનું પ્રત્યક્ષ મોનીટરીંગ, પ્રતિભાશાળી શિક્ષક પુનઃચકાસણી વગેરે કરવામાં આવેલ. અર્ધવાર્ષિક સમયગાળા દરમ્યાન લેબ એરિયા, મહેકમ, સ્ટાફ લીસ્ટ, સંલગ્ન સંસ્થાઓ, સેવાકાલીન તાલીમ, ઇડીએન તાલીમ, ઇડીએન - 16L તાલીમ, RTGS/SSA તાલીમ અને અન્ય તાલીમ કાર્યક્રમો વગેરે કામગીરીનો સમાવેશ આ અહેવાલમાં કરવામાં આવ્યો છે. જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન દ્વારા જે કામગીરી કરવામાં આવી તે કામગીરી આયોજનને આધારે ગ્રાસ રૂટ લેવલ સુધી પહોંચે તેવા પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા છે. જુસીઇઆરટીનાં ઇડીએન આયોજન પ્રમાણે જે કામગીરી કરવાની થતી હતી તે પણ બજેટ અને નાણાંકીય લક્ષ્યાંકોને ધ્યાનમાં રાખીને પૂર્ણ કરવામાં આવ્યા છે. આ અર્ધવાર્ષિક અહેવાલ વર્ષ: 2020-21નાં સપ્ટેમ્બર અંતિત ભવન દ્વારા જે કામગીરી કરવામાં આવી તેનો ચિતાર બતાવે છે. જે રાજકોટ જિલ્લામાં કામ કરતી શૈક્ષણિક સંસ્થાઓને ઉપયોગી થશે તેમજ સંશોધનકાર, પોલીસીમેકર્સ, આયોજનકાર અને આ ફિલ્ડમાં કામ કરતી દરેક વ્યક્તિને ઉપયોગી નિવડશે.

પ્રાચાર્ય

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન

રાજકોટ

ડિસેમ્બર : 2020

અનુક્રમણિકા

ક્રમ	વિગત	પાના નં.
1	ડીસ્ટ્રીક્ટ પ્રોફાઇલ	1
2	આંકડાકીય માહિતી	7
3	જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનનો પરિચય	17
4	મહેકમ	31
5	સ્ટાફ લિસ્ટ	32
6	લેબ એરિયાની માહિતી	34
7	સંલગ્ન સંસ્થાઓ	35
8	જિલ્લા કક્ષાએ મોક ટેસ્ટ અને NAS સર્વેમાં ધોરણ અને વિષયવાર એકંદર સરાસરી	37
9	કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ	39
10	કાર્યક્રમ/તાલીમ/પ્રવૃત્તિ	42
11	કાર્યક્રમ/તાલીમ/પ્રવૃત્તિનાં ફોટો ગ્રાફિક્સ	55

1.0 ડીસ્ટ્રીક્ટ પ્રોફાઇલ

રાજકોટ નગર આજી નદીના કાંઠે 1610ની સાલમાં વસ્યું હતું. એ સમયના ઠાકોર વિભાજીએ રાજકોટ શહેરની સ્થાપના કરી. 282 ચોરસ માઇલ અને 64 ગામો ધરાવતું રાજ્ય હતું. આધુનિક સમયમાં સૌરાષ્ટ્રના સૌથી મહત્વના શહેર તરીકે વિકસતા રાજકોટની શરૂઆત છીબડા ગામના આઠ રુમના મેન્શનમાં થઇ હતી. છીબડા ગામ રાજકોટના સ્થાપક કુમાર વિભાજીને ઇ.સ. 1685માં દહેજમાં આપવામાં આવ્યું હતું. કાઠી ચૈફતન જામસતાજીના બીજા દીકરા, જે હતાશ છતાં મહત્વાકાંક્ષી હતા, તેઓએ પિતાનું ઘર છોડી દીધું અને તેના નાનાને ઘેર સરઘાર સ્થળાંતર કર્યું, જે હાલ રાજકોટનું એક નાનું ગામ છે, અને તેજસ્વી રાજકીય પ્રયુક્તિ અને વફાદારીના કારણે આજીનદીના કિનારે રાજકોટની સ્થાપના થઇ. 1720ની સાલમાં સોરઠ પ્રાંતના નાયબ ફોજદાર માસૂમખાને ઠાકોર મેરામણજી બીજાને લડાઇમાં હરાવ્યા અને રાજકોટ સર કર્યું, અને રાજકોટ નામ બદલીને માસૂમાબાદ રાખવામાં આવ્યું. ફરી પાછું 1732માં ઠાકોર મેરામણજીના પાટવી કુંવર રણમલજીને પિતાનું વેર લેવા માસુમખાનને રાજકોટમાં ઠાર કર્યો અને રાજકોટ જીતી લીધું. આ વિજયની સાથે આ નગરનું નામ ફરીથી રાજકોટ રખાયું.

મોગલ સામ્રાજ્યની ભાગલા પાડવાની નીતિની અસરમાં આવી ગયેલા, રાજકોટની ગાદી માટેના વારસદારો વચ્ચે પ્રવર્તતી સો વર્ષની ઇર્ષ્યા અને સંઘર્ષોનો ઇ.સ. 1808માં કોલોનલ વોકરની સમજૂતીથી અંત આવ્યો. તેના પરિણામે રાજકોટ જિલ્લાની હાલની સ્થિતિ અસ્તિત્વમાં આવી છે. ઇ.સ.1822ના અરસા સુધીમાં બ્રિટીશરોએ આ દ્વીપકલ્પમાં સર્વોત્તમ સત્તા હાંસલ કરી, જેને કારણે ઇ.સ.1822માં રાજકોટમાં બ્રિટીશરોએ પોતાની એજન્સીની સ્થાપના કરી હતી. રાજકોટને કાઠીયાવાડ દ્વીપકલ્પના મુખ્ય મથકનો તાજ પહેરાવવામાં આવ્યો, જેને કારણે રાજકોટનો વિકાસ એક એવી વસાહત તરીકે થયો, જેમાં રાજકોટમાં બ્રિટીશરો પોતાના દેશમાં ભોગવતા હતા તેવા બધા લાભ ઉપલબ્ધ હોય, તેનો લાભ રાજકોટને મળ્યો, જેમકે રાજકુમાર કોલેજ અને આલ્ફ્રેડ હાઇસ્કૂલની સ્થાપના કે જેમાં મહાત્મા ગાંધી ભણ્યા, તેને ગણાવી શકાય.

રાજકોટ પ્રથમ એવું શહેર બન્યું કે જેમાં યુરોપિયન પદ્ધતિની સારવારની સુવિધાઓ ઇ.સ. 1936માં રાજકોટ સિવિલ હોસ્પિટલની સ્થાપનાથી ઉપલબ્ધ બની.

1889માં રાજકોટ વાંકાનેર સાથે રેલ્વેથી જોડાયું. 1893માં રાજકોટને જેતલસર સાથે રેલ્વે લાઇનથી સાંકળી લેવામાં આવ્યું. એ સમયની મીટરગેજ રેલ્વે લાઇન હાલના શહેરના ધોરીનસ જેવા ઢેબરરોડ ઉપરથી પસાર થતી હતી. 1937માં દીવાન વીરાવાળાના જુલમીતંત્ર સામે બેચરવાલા વાઢેરે તહોમતનામું પોકાર્યું અને 1938માં રાજકોટ સત્યાગ્રહ શરૂ થયો, જેનું સરદાર વલ્લભભાઇ પટેલે આવીને સમાધાન કરાવ્યું, પાછળથી તેનો ભંગ થયો, એટલે રાષ્ટ્રપિતા મહાત્મા ગાંધીજીએ રાષ્ટ્રીયશાળામાં ઉપવાસ શરૂ કર્યા. 1942ની હિન્દ છોડો ચળવળ સમયે રાજકોટ ભૂગર્ભ લડત પ્રવૃત્તિઓનું મહત્ત્વનું કેન્દ્ર બની રહ્યું.

સ્વતંત્ર સંગ્રામની ગતિની સાથે રાજકોટ શહેરે પણ પોતાનું યોગદાન આપ્યું હતું. ઇ.સ. 1922માં રાજકોટના રાજ્યકર્તા ઠાકોરસાહેબ લાખાજીરાજ દ્વારા પ્રતિનિધિસભાની સ્થાપના અને તેના દ્વારા ઉઠાવેલ સંલગ્ન મુદ્દાઓએ રાજકોટને મહાત્મા ગાંધીની અહિંસાના પ્રયોગ માટેની “પ્રયોગ શાળા”તરીકે ઉપલબ્ધ બનાવ્યું હતું. આઝાદી બાદ 1984માં એપ્રિલની 15મી તારીખે દેશી રજવાડાઓનું અસ્તિત્વ ભૂંસાયું અને તેના વિલીનીકરણ થતાં સૌરાષ્ટ્ર રાજ્ય અમલમાં આવ્યું. આમ, રાજકોટ શહેર પાટનગર બન્યું. સાથોસાથ તારીખ 1લી ઓક્ટોબર 1949ના રોજ રાજકોટ શહેરની પ્રજાએ ચૂંટેલી સુધરાઇ અસ્તિત્ત્વમાં આવી. આઝાદી પહેલાં રાજકોટ શહેર તેની ભૌગોલિક રચના અને તેના રાજકીય મહત્ત્વને કારણે એક રાજકીય અને વહીવટી મુખ્ય મથક તરીકે આગવી પ્રતિષ્ઠા ધરાવતું હતું. રાજકોટ શહેરના આર્થિક વિકાસ માટે સર લાખાજીરાજ એક રાષ્ટ્રભિમાની, ગાંધીજીના મિત્ર અને કાર્યશીલ રાજવંશી હતાં.

રાજકોટ શહેર 60.15 કિલોમીટર વિસ્તારમાં પથરાયેલ છે. દ્વીપકલ્પ સૌરાષ્ટ્રના કેન્દ્રમાં આવેલાં આ જિલ્લાની ઉત્તર બાજુએ કચ્છનો અખાત, પૂર્વ દિશામાં સુરેન્દ્રનગર જિલ્લો અને ભાવનગર જિલ્લો તેમજ દક્ષિણે જૂનાગઢ અને અમરેલી જિલ્લાઓ, પશ્ચિમે જામનગર જિલ્લો

આવેલા છે. ભૌગોલિક ભૂસ્તર મુજબ જોઈએ તો પૂર્વ દિશામાં ટેકરીઓવાળો પ્રદેશ, જ્યારે દક્ષિણે છૂટીછવાઈ ટેકરીઓ સિવાય મોટાભાગનો વિસ્તાર સપાટ જમીન ધરાવે છે.

જિલ્લાના જસદણ, વાંકાનેર અને રાજકોટને આવરી લેતો પાંચાળ વિસ્તાર તરીકે ઓળખાય છે, જે છેક અમરેલી જિલ્લાના બાબરા તાલુકા સુધી આવેલો છે. જસદણના થોડા ઉત્તર વિભાગથી શરૂ થઈને આવરી લઈ લોધિકાની આજુબાજુ સુધી પથરાયેલ સાંકડી નહેર બનાવે છે અને તે જિલ્લાની જડ સહાયરેખા પૂરી પાડે છે. આ ધારની પાસેથી તેમજ ઉત્તરની બધી નદીઓ કચ્છના અખાતમાં વહે છે. રાજકોટ જિલ્લાના પશ્ચિમ વિભાગમાં મહત્વની ફળદ્રુપ જમીન આવેલી છે. જેમાં મોટાપાયે ખેત ઉત્પાદન લેવાઈ રહ્યું છે. ઉત્તરના ભાગમાં ટેકરાળ અને મેદાની મિશ્ર જમીનો વાંકાનેરથી મોરબી સુધીનો સમગ્ર વિસ્તાર ઇંટ, માટી, ચાઈના કલે, રંગવાળી, ફાયર કલે અને ચૂનાના પથ્થરની ખાણોથી પથરાયેલો છે. આ વિભાગનો ઉત્તરનો સીમાડો બે ભાગમાં વહેંચાયેલો છે. એક ભાગમાં સમુદ્રનો કાંઠો અને બીજા ભાગમાં રણનો પ્રદેશ આવેલો છે.

રાજકોટની મોટાભાગની નદીઓનો પ્રવાહ ઉતાવળો અને ટૂંકો છે. ભાદર, મચ્છુ અને આજી આ ત્રણ મુખ્ય નદીઓ જિલ્લામાં વહેતી નદીઓ છે. જસદણ પાસેથી શરૂ થતી 128 કિલોમીટર લંબાઈવાળી ભાદર નદી જિલ્લાની મોટામાં મોટી નદી છે. નાની નદીઓ જેવી કરમાળ, વાસાવડી, ગોંડલી, ઉતાવળી, ફેફળ અને મોજ તેની શાખાઓ રૂપે વહે છે. સરધારની ધારમાંથી ઉદ્ભવ પામી 95 કિલોમીટર લંબાઈ ધરાવતી આજી નદી રાજકોટ શહેરને આવરી લઈને કચ્છના અખાતને મળે છે. આ નદીની શાખાઓ રૂપે લાલપરી, ફૂલઝર, ન્યારી અને ડોડીના પ્રવાહને મળે છે. જ્યારે નાનું સ્વરૂપ ધરાવતી ડેમી નદી સણોસરાની ધારમાંથી ઉદ્ભવ પામી કચ્છના અખાતને મળે છે. જિલ્લાના જસદણ તાલુકાના આણંદપુર ગામ પાસેથી ઉદ્ભવ પામી મચ્છુ નદીનો પ્રવાહ વાંકાનેર, મોરબી, માળીયા થઈ કચ્છના અખાતને મળે છે. આ નદીની લંબાઈ 112 કિલોમીટરની છે.

દિલના દિલેર, ખડતલ અને મહેનતુ કાઠિયાવાડીઓનું શહેર એટલે રાજકોટ. આખા સૌરાષ્ટ્રમાં વરસાદનું પ્રમાણ ઓછું, ઠંડી અને ગરમી વિશેષ, સાગરકાંઠો પણ વિશાળ તેથી રાજકોટના લોકોનો પહેરવેશ પણ દરેક ઋતુ પ્રમાણે બદલાય છે. રાજકોટ શહેરીજનો ઉત્સવ પ્રિય છે. દર વર્ષે જન્માષ્ટમીના તહેવાર પર યોજાતો લોકમેળો આખા ગુજરાતમાં જાણીતો છે. રાજકોટનો આઈસ્ક્રીમ એકવાર ખાવ એટલે દાઢમાં રહી જાય. રાજકોટ શહેરની બજાર સવારે આઠેક વાગ્યે ખૂલે છે અને બપોરે એકાદ વાગ્યે બંધ થયા પછી સાંજે ચાર વાગ્યે ખૂલે છે, અને રાત્રે સાડા આઠે ધંધો સંકેલી લે છે.

સંસ્કૃતિ પર નજર કરીએ તો ગામડાઓમાં વીરતાની વાતોની યાદ તાજી કરાવતા ગામડે ગામડે ઊભેલા પાળિયા સંસ્કૃતિના મહત્ત્વના આધારસ્થંભો સમા છે. પાળિયા દ્વારા લોક સંસ્કૃતિનો ઇતિહાસ જ નહીં, પણ વીરતા અને ખુમારીનો પણ ખ્યાલ મળે છે. અહીંની લોકકલા અદભૂત છે. ભરતકામમાં પ્રાદેશિક કલા વૈવિધ્ય છે. ભાતીગળ પદ્ધતિ છે. અબોટી ભરત, કાઠી ભરત વગેરે જાણીતા છે. રાજકોટ જિલ્લાના જસદણ અને જેતપુરના કાઠીઓમાં મોતી ભરત કલાનો સારો વિકાસ થયો છે. આંખને ઠારે એવા ભાતીગળ મોતીકામના નમૂના કાઠી કોમના ખોરડે જોવા મળે છે. રાજકોટમાં પેંડાની વાત હોય કે ચેવડાની, વેફર કે ખારીસીંગ વાત લઈએ કે પછી ચીકીની વાત કરીએ કે પછી પાપડની સામાન્ય ગણાતા ધંધામાં પડેલા ધંધાર્થીઓનું ટર્નઓવર અચંબો પમાડે તેવું છે.

રળીયામણા રાજકોટ શહેરમાં અનેક સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ થતી રહે છે અને લોકકલા સંસ્કૃતિ પ્રવૃત્તિને વેગ મળે અને શહેરીજનોને તેનો લાભ મળતો રહે તે માટે શહેરમાં સુંદર હેમુ ગઢવી નાટ્ય ગૃહ-ઓડીટોરીયમ તૈયાર થયું છે. તેમાં અનેકવિધ સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ થઈ રહી છે. રાજકોટના કલાકાર સપુતોએ મુંબઈના બોલીવુડમાંય નામના હાંસલ કરી છે એવા કલાકારોની વાત કરીએ તો એ છે, મનહર ઉઘાસ, નિર્મળ ઉઘાસ અને પંકજ ઉઘાસ આ ત્રણેય ભાઈઓ રાજકોટમાં શિક્ષણ લઈને મુંબઈ જઈ વસ્યા અને ફિલ્મી દુનિયામાં સંગીત ક્ષેત્રે, ગઝલ ક્ષેત્રે છવાઈ ગયાં તેમજ વિજય દાવડા અને પંકજ ભટ્ટ, લોક સાહિત્ય ક્ષેત્રે મીઠાભાઈ પરસાણા,

જીતુભાઈ ગઢવી, બિહારી ગઢવી, હેમંત ચૌહાણ જેવા કલાકારોએ સૌરાષ્ટ્રના લોક સાહિત્યને ધબકતું રાખ્યું છે.

નાટ્યક્ષેત્રે રાજકોટનું પ્રદાન સારું એવું છે. રાજકોટના કલા દિગ્દર્શકો અને કલાકારો શ્રી રમેશભાઈ મહેતા, શ્રી મનસુખભાઈ જોષી, સ્વ. હેમુભાઈ ગઢવી, શ્રી હિરાલાલ ત્રિવેદી, શ્રી ભરતભાઈ યાજ્ઞિક, કવિશ્રી મણીલાલ પાગલ, શ્રી ગુલાબભાઈ શાહ, સ્વ. શ્રી અમૃત ઘાયલ, શ્રી રૂષવા મઝલૂમી વગેરે કલાકૃતિને સારો વેગ આપ્યો છે. તો સ્વ. શ્રી નિર્ભયભાઈ ભટ્ટ, સ્વ. અરવિંદ ઘોળકીયા, સ્વ. જયમલભાઈ પરમાર જેવા મહાનુભાવોનું કલા શિક્ષણ અને સાહિત્ય ક્ષેત્રે મહત્ત્વનું પ્રદાન રહ્યું છે. ગુજરાતી સાહિત્યના જ્યોતિષર સમા શ્રી ગૌરીશંકર જોષી(ધૂમકેતુ) પણ રાજકોટ જિલ્લાના વીરપુરના વતની હતાં.

60.15 ચોરસ કિલોમીટર વિસ્તારમાં પથરાયેલું આ શહેર આજે વિકાસના પંથે ફૂટકે અને ભૂસકે આગળ વધી રહ્યું છે. રાજ્યની સૌથી પહેલી ઔદ્યોગિક વસાહત ઉદ્યોગનગરની રાજકોટમાં સ્થાપના થઈ. રાજકોટના ઓઇલ એન્જિનો દેશની સીમા પાર કરીને વિદેશમાં પ્રખ્યાત બન્યો છે. લઘુ ઉદ્યોગક્ષેત્રે રાષ્ટ્રીય નકશામાં રાજકોટે સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે. દેશમાં માત્ર ચાર સ્થળોએ પ્રોટોટાઇપ ડેવલપમેન્ટ ટ્રેનીંગ સેન્ટર કામ કરે છે. આમાનું એક રાજકોટમાં સ્થાપાયેલ છે. દેશમાં ઓઇલ એન્જિનના ઉદ્યોગના લગભગ 60 ટકા જેટલું ઉત્પાદન રાજકોટમાં થાય છે.

સોના ચાંદીનાં આભૂષણોએ પણ દેશભરમાં રાજકોટ શહેરનું નામ ગાજતું કર્યું છે, અહીં બનતાં સોના ચાંદીનાં આભૂષણો અને અહીંની કલાકારીગીરીએ ચાર ચાંદ લગાવ્યા છે. મુંબઈ હોય કે બેંગ્લોર હોય કે દેશભરના આભૂષણોના મોટા શો રૂમોની રાજકોટની કલાકારીગીરીએ શોભા વધારી છે. રાજકોટ શહેર સોનાચાંદીના ઘડતર અને કલાકારીગીરીમાં દુનિયામાં જાણીતું છે. રાજકોટને આ બહુમાન અપાવવામાં શહેરના સોની સમાજ ઉપરાંત પંદર જેટલી હુન્નરશાળાઓનો મહત્ત્વનો ફાળો છે.

એક અંદાજ પ્રમાણે 60 હજાર જેટલા સોની અને અન્ય કોમનાં કારીગરો સોનાચાંદી દાગીના ઘડવાના કામમાં આજે રોકાયેલા છે. આ કારીગરો રોજના બસસો કિલોથી વધુ અને બે હજાર કિલોની ચાંદી ઘડીને કલાત્મક આભૂષણો તૈયાર કરે છે. રાજકોટની મુલાકાતે આવતા પ્રવાસીઓ માટે શહેરનું રળિયામણું રેસકોર્ષ, રામકૃષ્ણ આશ્રમ, રાજકુમાર કોલેજ, જયુબેલી બાગ, વોટસન મ્યુજિયમ, ગાંધી સ્મૃતિ, રાષ્ટ્રીય શાળા, સરદાર સ્મારક, આજી ડેમ, સરદાર બાગ, સ્વામિનારાયણ મંદિર વગેરે આકર્ષણ કેન્દ્રો છે.

રાજકોટથી નજીકમાં ગોંડલ ખાતે ભુવનેશ્વરી મંદિર, અક્ષર મંદિર, વીરપુર ખાતે જલારામ મંદિર, શ્રદ્ધાળુઓમાં જાણીતાં છે. રાજકોટ જિલ્લાનું જેતપુર સાડી ઉદ્યોગ માટે, મોરબી ઘડિયાલ, વિલાયતી નળિયા તેમજ ટાઇલ્સના ઉદ્યોગ માટે જાણીતું છે. રાજકોટ શહેરની વસતિ આજે દસ લાખ પર પહોંચી છે. 1974થી રાજકોટમાં મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન કામ કરતું થયું છે.

2.0 આંકડાકીય માહિતી

રાજકોટ જિલ્લાની ભૌગોલિક, શૈક્ષણિક અને સાંસ્કૃતિક માહિતી પ્રાપ્ત થાય તે માટે રાજકોટ જિલ્લાની સંપૂર્ણ માહિતી ટૂંકમાં નીચે મુજબ આપવામાં આવી છે.

જિલ્લાનું મુખ્ય મથક	રાજકોટ
ક્ષેત્રફળ	11203 ચો.કિ.મી.
અક્ષાંશ	20.58 ઉત્તર અક્ષાંશ
રેખાંશ	70.20 પૂર્વ રેખાંશ
ગામડાંઓ	833
તાલુકાઓ	11+05+01
શહેરો	12
નગરપાલિકા	8
મહાનગરપાલિકા	01
તાલુકા પંચાયત	16
સરેરાશ વરસાદ	500 થી 600 મીલીમીટર
રેલ્વે	366.57 કિ.મી.
સાગરકાંઠો	35 કિ.મી. (મોરબી જિલ્લો)
મુખ્ય પાક	મગફળી, કપાસ, બાજરી, ઘઉં વગેરે
નદીઓ	03
સિંચાઈ	227606 હેક્ટર
પ્રાથમિક શાળાઓ	886+595+91
માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શાળાઓ	755+238
પી.ટી.સી. કોલેજ	04
યુનિવર્સિટી	01
મેળા	જન્માષ્ટમી, આઠમનો મેળો
જોવાલાયક સ્થળ	રામકૃષ્ણ આશ્રમ, આજીડેમ, ભીડભંજન, રેસકોર્ષ, રફાળેશ્વર, જડેશ્વર, જલારામ મંદિર વીરપુર, ભુવનેશ્વરી મંદિર - બૌદ્ધ ગુફા - ગોંડલ, ઘેલા સોમનાથ, ઓસામ ડુંગર - ધોરાજી

સોર્સ: માહિતી ખાતાની બુક, District Census Handbook & UDISE+ report 2018-19, SSAM, Rajkot-Morbi-MSB Rajkot, DEO office, Rajkot

તાલુકાવાર સાક્ષરતાની માહિતી

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	વસતિ			સાક્ષરતા દર		
		પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ	પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
1	ધોરાજી	79475	75421	154896	86.99	74.47	80.87
2	ગોંડલ	147508	138042	285550	86.98	75.45	81.36
3	જામકંડોરણા	39923	38207	78130	82.98	70.83	77.00
4	જસદણ	160305	153819	314124	78.66	59.85	69.40
5	જેતપુર	128932	118208	247140	85.42	73.05	79.47
6	કોટડા સાંગાણી	47697	42763	90460	85.70	72.21	79.30
7	લોધિકા	30168	27247	57415	84.66	69.68	77.52
8	માળીયા	40413	38279	78692	81.37	61.62	71.71
9	મોરબી	209980	194015	403995	88.19	73.35	81.03
10	પડધરી	38204	36577	74781	83.35	66.11	74.86
11	રાજકોટ	803343	730478	1533821	90.42	81.69	86.24
12	ટંકારા	44516	43061	87577	84.30	66.37	75.43
13	ઉપલેટા	92256	86656	178912	83.97	70.74	77.54
14	વાંકાનેર	111725	107340	219065	84.32	63.83	74.24
કુલ		1974445	1830113	3804558	87.07	74.43	80.96
15	રાજકોટ (એમએસબી)	693473	629890	1323363	91.35	83.60	87.64
16	હળવદ	88092	82908	171000	82.88	62.76	73.10

Source: census 2011, Census Gujarat, Gandhinagar

રાજકોટ જિલ્લાની તાલુકાવાર બીઆરસી., સીઆરસી., શાળાઓની માહિતી

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	બી.આર.સી.	સી.આર.સી.	શાળાઓની સંખ્યા													
				ધો. 1-5	ધો. 1-8	ધો. 9-10	ધો. 9-12	ધો. 1-12	કુલ શાળાઓ(LB)	Dept. of Edu.	RMSA	MODEL	KGBV	Ashram	Aided	SF	Others
1	ધોરાજી	1	7	3	47	1	0	0	51	2	0	0	0	0	19	72	0
2	ગોંડલ	1	14	5	117	0	0	0	122	2	0	0	0	0	33	129	0
3	જામકંડોરણા	1	7	4	53	2	0	0	59	2	0	0	0	0	9	18	0
4	જસદણ	1	11	6	109	0	3	0	118	6	2	1	2	2	10	98	0
5	જેતપુર	1	9	2	72	7	2	0	83	2	0	0	0	0	15	107	1***
6	કોટડા સાંગાણી	1	5	2	52	0	0	0	54	0	0	0	0	0	7	35	0
7	લોધિકા	1	5	2	42	2	0	0	46	1	0	0	0	0	4	36	0
8	પડધરી	1	9	7	75	2	0	0	84	1	1	0	0	0	9	36	1**
9	રાજકોટ	1	15	11	122	2	1	0	136	2	4	0	0	3	14	113	0
10	ઉપલેટા	1	10	10	67	1	4	0	82	0	0	0	0	2	28	58	0
11	વિંછીયા	1	9	11	75	0	0	0	86	6	7	0	1	1	5	33	1*
કુલ		11	101	63	831	17	10	0	921	24	14	1	3	8	153	735	3
12	રાજકોટ (એમએસબી)	3	25	7	81	3	3	0	94	2	0	0	1	3	76	759	1***
કુલ		14	126	70	912	20	13	0	1015	26	14	1	4	11	229	1494	4

* Other Govt. managed, ** Jawahar Navodaya, *** Central

Source: UDISE+ report 2019-20, SSAM, Rajkot

મોરબી જિલ્લાની તાલુકાવાર બીઆરસી., સીઆરસી., શાળાઓની માહિતી

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	બી.આર.સી.	સી.આર.સી.	શાળાઓની સંખ્યા													
				ધો. 1-5	ધો. 1-8	ધો. 9-10	ધો. 9-12	ધો. 1-12	કુલ શાળાઓ(LB)	Dept. of Edu.	RMSA	MODEL	KGBV	Ashram	Aided	SF	Others
1	મોરબી	1	18	13	169	5	0	0	187	5	0	0	0	1	21	144	0
2	માળીયા	1	6	4	74	1	1	0	80	3	0	1	1	0	8	1	0
3	ટંકારા	1	6	1	59	2	0	0	62	1	0	0	0	0	10	26	0
4	વાંકાનેર	1	16	2	157	5	1	0	165	2	4	1	1	1	10	48	0
5	હળવદ	1	10	23	93	4	1	0	121 + 1	5	10	1	1	0	7	39	1***, 1****
કુલ		5	56	43	552	17	3	0	616	16	14	3	3	2	56	258	2

* Other Govt. managed, ** Jawahar Navodaya, *** Central, **** only upper primary

Source: UDISE+ report 2019-20, SSAM, Morbi

રાજકોટ, મોરબી જિલ્લાની અને રાજકોટ (એમએસબી)ની કુલ બીઆરસી., સીઆરસી., શાળાઓની માહિતી

ક્રમ	જિલ્લાનું નામ	બી.આર.સી.	સી.આર.સી.	શાળાઓની સંખ્યા
1	રાજકોટ	11	101	921
2	મોરબી	5	56	616
કુલ		16	157	1537
3	રાજકોટ (એમએસબી)	3	25	94

Source: UDISE+ report 2019-20, SSAM, Rajkot & Morbi

રાજકોટ જિલ્લાના તાલુકાવાર વિદ્યાર્થીઓની માહિતી (Local Body)

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા (ધો.1 થી 8)			વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા (ધો. 9 થી 12)		
		કુમાર	કન્યા	કુલ	કુમાર	કન્યા	કુલ
1	ધોરાજી	3671	3855	7526	43	39	82
2	ગોંડલ	7225	7278	14503	0	0	0
3	જામકંડોરણા	2801	2698	5499	71	46	117
4	જસદણ	8544	8886	17430	330	318	648
5	જેતપુર	4581	5021	9602	485	1151	1636
6	કોટડા સાંગાણી	3978	3783	7761	0	0	0
7	લોધિકા	3519	3157	6676	103	50	153
8	પડધરી	4215	3734	7949	78	126	204
9	રાજકોટ	10678	10601	21279	437	344	781
10	ઉપલેટા	5159	5351	10510	691	898	1589
11	વિંછીયા	7021	7297	14318	0	0	0
કુલ		61392	61661	123053	2238	2972	5210
12	રાજકોટ(એમએસબી)	13717	14690	28407	531	563	1094

Source: UDISE+ report 2019-20, SSAM, Rajkot

રાજકોટ જિલ્લાના તાલુકાવાર શિક્ષકોની માહિતી (Local Body)

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	શિક્ષકોની સંખ્યા		
		ઘોરણ 1 થી 12 (કુલ ઘોરણ 9 થી 12)		
		પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
1	ઘોરાજી	133	178	311 (3)
2	ગોંડલ	307	397	704 (0)
3	જામકંડોરણા	130	177	307 (7)
4	જસદણ	369	430	799 (27)
5	જેતપુર	187	262	449 (58)
6	કોટડા સાંગાણી	153	197	350 (0)
7	લોધિકા	113	171	284 (5)
8	પડધરી	163	254	417 (8)
9	રાજકોટ	334	540	874 (18)
10	ઉપલેટા	243	270	513 (51)
11	વિંછીયા	359	180	539 (0)
કુલ		2491	3056	5547 (177)
12	રાજકોટ(એમએસબી)	288	679	967 (40)

Source: UDISE+ report master file, 2019-20, SSAM, Rajkot

મોરબી જિલ્લાના તાલુકાવાર વિદ્યાર્થીઓની માહિતી (Local Body)

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા (ધો.1 થી 8)			વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા (ધો. 9 થી 12)		
		કુમાર	કન્યા	કુલ	કુમાર	કન્યા	કુલ
1	મોરબી	12882	12856	25738	216	128	344
2	માળીયા (મિંચાણા)	4245	3961	8206	180	101	281
3	ટેકરા	3970	3709	7679	74	46	120
4	વાંકાનેર	11193	12210	23403	223	744	967
5	હળવદ	11547	11155	22702	404	291	695
કુલ		43837	43891	87728	1097	1310	2407

Source: UDISE+ report 2019-20, SSAM, Morbi

મોરબી જિલ્લાના તાલુકાવાર શિક્ષકોની માહિતી (Local Body)

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	શિક્ષકોની સંખ્યા		
		ધોરણ 1 થી 12 (કુલ ધોરણ 9 થી 12)		
		પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
1	મોરબી	566	436	1002 (15)
2	માળીયા (મિંચાણા)	223	117	340 (10)
3	ટેકરા	204	161	365 (6)
4	વાંકાનેર	475	429	904 (31)
5	હળવદ	563	260	823 (23)
કુલ		2031	1403	3434 (85)

Source: UDISE+ report master file, 2019-20, SSAM, Morbi

રાજકોટ જિલ્લાના તાલુકાવાર પીટીઆર, એસસીઆર અને ક્લાસરૂમ

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	PTR	SCR	Classroom
1	ધોરાજી	24.46	21.74	350
2	ગોંડલ	20.60	19.11	759
3	જામકંડોરણા	18.29	14.47	388
4	જસદણ	22.63	24.01	753
5	જેતપુર	25.03	22.80	493
6	કોટડા સાંગાણી	22.17	19.45	399
7	લોધિકા	24.05	23.88	286
8	પડધરી	19.55	19.05	428
9	રાજકોટ	25.24	23.34	945
10	ઉપલેટા	23.59	23.54	514
11	વિંછીયા	26.56	26.66	537
કુલ		23.12	21.03	5852
12	રાજકોટ(એમએસબી)	30.51	33.83	872

Source: UDISE+ report 2019-20, SSAM, Rajkot

મોરબી જિલ્લાના તાલુકાવાર પીટીઆર, એસસીઆર અને ક્લાસરૂમ

ક્રમ	તાલુકાનું નામ	PTR	SCR	Classroom
1	મોરબી	26.02	22.10	1180
2	માળીયા (મિંચાણા)	24.96	20.45	415
3	ટંકારા	21.37	20.74	376
4	વાંકાનેર	26.96	23.23	1049
5	હળવદ	28.43	29.28	799
કુલ		26.25	23.60	3819

Source: UDISE+ report 2019-20, SSAM, Morbi

રાજકોટ જિલ્લાની માધ્યમિક/ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓ

ક્રમ	ફાળવેલ શાળાઓ				કુલ
	સરકારી	ગ્રાન્ટેડ	લોકલ બોડી	સ્વ નિર્ભર	
1	45	222	33	592	892
કુલ	45	222	33	592	892

Source: DEO Office, 2020-21, Rajkot

મોરબી જિલ્લાની માધ્યમિક/ઉચ્ચત્તર માધ્યમિક શાળાઓ

ક્રમ	ફાળવેલ શાળાઓ			કુલ
	સરકારી	ગ્રાન્ટેડ	સ્વ નિર્ભર	
1	38	74	113	225
કુલ	38	74	113	225

Source: DEO Office, 2020-21, Morbi

3.0 જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનનો પરિચય

3.1 પ્રસ્તાવના

સ્વાતંત્ર્ય પછી ભારતમાં શિક્ષણ ક્ષેત્રે પ્રારંભિક શિક્ષણનું સાર્વત્રીકરણ એ પાયાનો ઉદ્દેશ રહ્યો છે. ભારતીય બંધારણની કલમ 45 મુજબ સંવિધાનના આરંભથી દસ વર્ષની મુદતની અંદર તમામ બાળકને તેમની ચૌદ વર્ષની વય પૂરી થાય ત્યાં સુધી મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણ આપવાની જોગવાઈ કરવામાં આવશે. આ સંવિધાનની જોગવાઈ મુજબ દેશે પ્રારંભિક શિક્ષણ અને અક્ષરજ્ઞાનમાં નોંધપાત્ર પ્રગતિ કરી છે. આમ છતાં શિક્ષણના પ્રારંભિક તબક્કામાં અધવચ્ચેથી અભ્યાસ છોડી જનારાઓનું પ્રમાણ વધુ રહ્યું હતું. સાથે સાથે છેવાડાના વ્યક્તિ સુધી શિક્ષણ વિસ્તારી શક્યા નહોતા. આ પરિસ્થિતિને લઈ મે - 1986માં સંસદે શિક્ષણ અંગેની નવી રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ (National Policy in Education) અમલમાં મૂકી.

રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ અપનાવી ત્યાં સુધી રાષ્ટ્રીય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ (NCERT), રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ આયોજન અને વહીવટ સંસ્થા (NUEPA) અને રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ (SCERT) જેવી સંસ્થાઓ દ્વારા જ રાજ્ય અને રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ શિક્ષણમાં સહાય પૂરી પાડવામાં આવતી હતી. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ 1986માં શિક્ષક-પ્રશિક્ષણ, સેવાકાલીન અને પૂર્વસેવા ક્ષેત્રોને મહત્વનાં ગણી જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનોની રચના પ્રાથમિક સ્તરે જ શિક્ષણના ઊર્ધ્વીકરણ કરવાના એક ભાગરૂપે કરવામાં આવી.

3.2 હેતુઓ:

- પ્રારંભિક અને પ્રાથમિક શિક્ષણના ક્ષેત્રોમાં હાથ ધરાતા કાર્યક્રમો માટે પાયાના સ્તરે શૈક્ષણિક અને સાધનરૂપ સહાય પૂરી પાડવી.
- જિલ્લાની જરૂરિયાત પ્રમાણે જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન પ્રાથમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે કાર્ય કરશે.

- સંસ્થા (ડાયેટ)ની પોતાની કામગીરીની ઉત્કૃષ્ટતા માટે સતત પ્રયત્ન કરવા. ડાયેટ અને પ્રારંભિક અને પ્રાથમિક શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં રાષ્ટ્રીય ધ્યેયો સિદ્ધ કરવાની વ્યાપક વ્યૂહરચનાનો એક ભાગ બની રહેશે.

આમ, કાર્યક્ષમ અને અસરકારક આયોજન અને કામગીરીનો અમલ, સુસંવાદી અને સર્જનાત્મક સંસ્થાકીય વાતાવરણ, સ્વચ્છ અને આકર્ષક કેમ્પસનો નિભાવ વગેરે જિલ્લામાં અન્ય શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ માટે આદર્શરૂપે બનવાની અપેક્ષા રહેશે.

3.3 કાર્યો:

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનનાં મુખ્ય કાર્ય આ મુજબ રહેશે...

(1) તાલીમ (2) સાધન-સહાય વિસ્તરણ (3) સંશોધન

(1) તાલીમ:

તાલીમ મુખ્યત્વે બે પ્રકારે આપવાની રહેશે:

(અ) પૂર્વસેવા તાલીમ: જે નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં આપવાની રહેશે, જ્યારે

(બ) સેવાકાલીન તાલીમ: એ નિરંતર તાલીમ રહેશે.

વર્તમાન સમયની જરૂરિયાતોને ધ્યાને લઈ સેવાકાલીન તાલીમનું આયોજન કરવામાં આવે છે. આ સાથે સંશોધનનાં તારણો આધારિત (રિસર્ચ બેઠક) તાલીમ અને વિસ્તાર આધારિત (એરિયા બેઠક) તાલીમ ડાયટ દ્વારા આયોજિત હોય છે, જેમાં લાભાર્થી જૂથ તરીકે શિક્ષક ઉપરાંત સમાજના સભ્યો, શિક્ષણમાં વહીવટકર્તાઓ, અધિકારીશ્રીઓ અને પદાધિકારીશ્રીઓનો સમાવેશ થાય છે.

(2) સાધન-સહાય વિસ્તરણ:

- પ્રાથમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે સાધન-સહાય વિસ્તરણ એ ડાયટની જવાબદારીયુક્ત કામગીરી બની રહી છે.
- અભ્યાસક્રમને ધ્યાનમાં લઈ આયોજનો પૂરા પાડવા.
- અભ્યાસક્રમ આધારિત પૂરક સાહિત્ય નિર્માણ કરવું.

- વર્તમાન પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલ્યાંકન વ્યવસ્થા પૂરી પાડવી.
- ટેકનીકલી સપોર્ટ પૂરો પાડવો, જેમાં ઓડિયો-વિડીયો, સી.ડી., પ્રોગ્રામીંગ, ટેકનીકલી મેથડ (વિષયવાર) વગેરે.
- શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ આધારિત સાહિત્ય-માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરવી.
- સમયાંતરે ગુણવત્તા ચકાસણી સંબંધિત રિપોર્ટ તૈયાર કરવા.
- શૈક્ષણિક આયોજન તૈયાર કરવા.
- શૈક્ષણિક કાર્યક્રમોનાં રિપોર્ટ તૈયાર કરવા. ડેટાબેઝ (જિલ્લાનો) તૈયાર કરવો.

(3) સંશોધન:

- જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો માટે સંશોધન કાર્ય એ અગત્યની કામગીરી પુરવાર થઈ છે.
- ડાયટ ફેકલ્ટી દ્વારા સંશોધન હાથ ધરવા.
- પ્રાથમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે કાર્ય કરતા શિક્ષકો-નિરીક્ષકો અને અન્ય સ્ટોક હોલ્ડર્સ દ્વારા સંશોધન હાથ ધરવા.
- સંશોધન કાર્ય સંબંધિત માર્ગદર્શન પૂરું પાડવું.
- સિદ્ધિ સર્વેક્ષણ કરવા.
- ક્ષેત્રીય શૈક્ષણિક સર્વેક્ષણ કરી જરૂરિયાતોનો પરિચય મેળવવો.
- સર્વેક્ષણના આધારે માઈક્રો યોજના નિર્માણ કરવું.
- નિરીક્ષણમાં નવીનતાઓ શોધવી તથા ક્ષેત્રોમાં વિસ્તારવી.
- સંસ્થાની પત્રિકા, બુલેટીન, સામયિકો પ્રસિદ્ધ કરવા, તેના લેખો દ્વારા શિક્ષણ ક્ષેત્રોની માહિતી આપવી.
- રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદને સામગ્રી વિકાસ, પરીક્ષણ અને મોનીટરિંગ માટે મદદ કરવી.

આમ, પ્રાથમિક શિક્ષણ ક્ષેત્રે જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનની કામગીરી વ્યાપકપણે વિસ્તરેલી છે.

3.4 શાખાવાર કાર્યો

❖ પૂર્વ સેવા પ્રશિક્ષણ શાખા (પી.એસ.ટી.ઇ. શાખા)

નીચેની બાબતોમાં કેન્દ્રવર્તીશાખા તરીકે સેવાઓ આપવી.

- પ્રારંભિક શાળાના શિક્ષકો માટે પૂર્વ સેવા તાલીમ અભ્યાસ ક્રમોનું સંચાલન (પ્રવેશ, પ્રશિક્ષણ અને મૂલ્યાંકન સહિત) અને આ શાખા દ્વારા અધ્યાપન કરાવતા વિષયોના અભ્યાસક્રમોમાં શૈક્ષણિક માહિતી પૂરી પાડવી.
- તાલીમ, વિસ્તરણ, યોગ્ય અધ્યાપન સામગ્રી તૈયાર કરવી, કામગીરી સંશોધન વગેરે દ્વારા (ક) વિદ્યાર્થીલક્ષી શિક્ષણ અને (ખ) વ્યક્તિત્વ વિકાસ માટેના શિક્ષણ (મૂલ્યો અને સાંસ્કૃતિક શિક્ષણ સહિત) નો પ્રચાર કરવો.
- અધ્યાપન પદ્ધતિ વિજ્ઞાનને લગતી તમામ બાબતો (દા.ત. વિવિધ કક્ષાનું અધ્યાપન અને સમાન જૂથ શિક્ષણ વગેરે) અને શાખા અધ્યાપન કરાવતા અશાલેય શિક્ષણના વિષયો માટેના શાળાના અધ્યાપન પદ્ધતિ વિજ્ઞાનને લગતી નિર્દિષ્ટ બાબતો.
- જિલ્લાની શાળાઓ અને અશાલેય શિક્ષણ પ્રૌઢ શિક્ષણને માટે મનોવૈજ્ઞાનિક સલાહ અને માર્ગદર્શન સેવાઓની જોગવાઈ કરવી.
- અભાવગ્રસ્ત જૂથોના બાળકોની શીખવાની પ્રક્રિયાને લગતી બધી જ બાબતો (દા.ત. શિખાઉ વિદ્યાર્થીઓની પ્રથમ પેઢી માટે ખાસ ઉપચારાત્મક પ્રશિક્ષણ)
- મોટી પંગુતા તથા અન્ય નાની (શારીરિક કે માનસિક) પંગુતાવાળા બાળકોનું શિક્ષણ
- પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ
- સંસ્થાની અન્ય બધી શાખાઓ દ્વારા હાથ ધરાતા કે શિખવાતા કાર્યક્રમો પ્રવૃત્તિઓને વિષયો જેટલી શિખવાતાં ક્ષેત્રો જેટલી માહિતી પૂરી પાડવી. આવાં કાર્યક્રમોમાં નીચેની જેવી બાબતોનો સમાવેશ કરી શકાય.

- પ્રારંભિક શિક્ષકો માટે સેવા અંતર્ગત કાર્યક્રમો
- અશાલેય શિક્ષણ અને પ્રૌઢ શિક્ષણના કર્મચારીઓ માટે તાલીમ કાર્યક્રમ
- સ્થાનિક રીતે પ્રસ્તુત હોય તેવો પાઠ્યક્રમ, અદ્યાપન સામગ્રી, પરીક્ષણ અને મૂલ્યાંકન સાધનો પ્રૌઢોગિકી વગેરે વિકાસ.
- ક્ષેત્રીય આંતરક્રિયા (વિસ્તરણ સહિત) પ્રવૃત્તિઓ
- અભાવગ્રસ્ત જૂથોના બાળકોની શીખવાની બાબતમાં અને પ્રતિભાશાળી વિદ્યાર્થીઓના શિક્ષણમાં સુધારો થાય તે રીતે કાર્ય-સંશોધન.
- વિજ્ઞાન પ્રયોગશાળા, મનોવૈજ્ઞાનિક સાધનો, અશક્ત બાળકો માટેનો શિક્ષણ સાધનખંડ, કલા શિક્ષણ ખંડ અને રમતગમત અને વ્યાયમ શિક્ષણની સામગ્રી અને સુવિધાઓની જાળવણી કરવી.
- ચર્ચાસભા અને વક્તૃત્વ, સાહિત્ય, વિજ્ઞાન મેળા, દૃશ્ય અને અભિનય કલાઓ, રમતગમત અને વ્યાયમ શિક્ષણ સ્પધાઓ, યોગ, શોખ વગેરે જેવી શાખાની મોટી કામગીરીઓને લગતાં ક્ષેત્રોમાં સહ-પાઠ્યક્રમ પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપવું અને તેને સહાય આપવી.
- ❖ આયોજન અને વ્યવસ્થાપન શાખા (પી. એન્ડ એમ. શાખા)
- પ્રાથમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકીકરણ/રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા કાર્યના લક્ષ્યાંકો સિધ્ધ કરવા વિવિધ આયોજનના અમલની જરૂરિયાત હોય તેવા જિલ્લાઓ માટે અને આવાં લક્ષ્યાંકો સિધ્ધ કરવા થયેલી પ્રગતિની દેખરેખ માટે યોગ્ય માહિતી-આધાર જાળવવો.
- પ્રારંભિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકીકરણ/રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા કાર્યનાં શૈક્ષણિક આયોજકો/વહિવટીકારો/જિલ્લા શિક્ષણ બોર્ડને નીતિ વિષયક સલાહ આપવા અભ્યાસો હાથ ધરવા, આવાં અભ્યાસો માટેના કેટલાંક મહત્વના ક્ષેત્રો નીચે મુજબ છે.
- બાળકો અને શિખનારા પ્રૌઢના નામ દાખલ કરવા તેમનો અભ્યાસ જાળવી રાખવો અને તેમની હાજરીની નિયમિતતા (ખાસ કરીને મહિલા, અ.જા., અ.જ.જાતિની વ્યક્તિઓ,

લઘુમતીઓ, વિકલાંગો, ગંદા રહેઠાણના વસાહતીઓ અને અન્ય લાભ વંચિત જૂથો) અને તેને અસર કરતાં અન્ય પરિબલો

- ઉપર્યુકત બાબતો અંગે દખલ કરતાં વિવિધ પરિબલો (પ્રોત્સાહન સહિતની) અસર
- બુનિયાદી શિક્ષણની પ્રક્રિયામાં લોકોની સમજ અને તેમાં તેમની ભાગીદારી
- જિલ્લાની સંસ્થાઓની મૂલ્યાંકન માટેના ધોરણો, માપદંડ અને તકનિકો વિકસાવવાં (શાળાઓ અને પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણ કેન્દ્રો) ઉકત અભ્યાસો અને સંખ્યાબંધ કાર્ય-સંશોધન પ્રવૃત્તિ હાથ ધરવા માટે સરળતાપૂર્વક સંપર્ક કરી શકાય તેવા જિલ્લાના શૈક્ષણિક રીતે પછાત એવા એક કે બે વિસ્તારને ખાસ પસંદ કરવામા આવશે. આ વિસ્તારોને જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનના પ્રયોગશાળા વિસ્તાર તરીકે ઓળખાવવામાં આવશે. આ પ્રયોગશાળા વિસ્તારોમાં સંખ્યાબંધ અભ્યાસો અને કાર્ય સંશોધનો હાથ ધરવામાં આવશે, એમ છતાં તે અભ્યાસો આ વિસ્તારો પૂરતા જ મર્યાદિત રહે તેવું જરૂરી નથી, તેમાં સમાવિષ્ટ થતા કામના પ્રકારના આધારે અન્ય યોગ્ય વિસ્તારોની પણ પસંદગી કરવામાં આવશે.
- શૈક્ષણિક તંત્રોને (1) શાળા નકશાકામ (2) નિર્દિષ્ટ ક્ષેત્ર અને લક્ષ્ય જૂથની નિર્દિષ્ટ પધ્ધતિ અંગે પ્રાથમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકીકરણ/એ.યુ.ઇ.ઇ. માટે લઘુસ્તરીય આયોજન (3) શાળા સંકુલોનું નિર્માણ અને પ્રવૃત્તિ (4) શાળા સંકુલો/શાળાઓ, વગેરે માટે સંસ્થાગત આયોજન અને (5) સંસ્થાકીય મૂલ્યાંકન માટે તકનિકી સહાય પૂરી પાડવી.
- નેતૃત્વ, પ્રેરણ, સમૂહની ભાગીદારી, શૈક્ષણિક વહીવટ, નાણાં વ્યવસ્થા અને હિસાબ, કચેરી કામગીરી પ્રાથમિક શિક્ષણ/પ્રારંભિક શિક્ષણના સાર્વત્રિકીકરણના આયોજન, સંસ્થાકીય આયોજન વગેરે ક્ષેત્રોને આવરી લઇ મુખ્ય શિક્ષકો, શાળા, સંકુલોના વડાઓ અને આયોજન અને વ્યવસ્થામાંના ઘટક કક્ષાના શૈક્ષણિક કાર્યકરો માટે યોગ્ય કાર્યક્રમોનું સંચાલન કરવું.

- ખાસ કરીને પ્રાથમિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકીકરણ/પ્રારંભિક શિક્ષણનું સાર્વત્રિકીકરણ અને રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા કાર્યના ઉદ્દેશોની સામે જિલ્લામાં અમલી બનાવાયેલા શૈક્ષણિક વિકાસના વિવિધ કાર્યક્રમોની અસરકારતાનું મૂલ્યાંકન કરવું.
- જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનના પંચવર્ષીય તથા વાર્ષિક સંસ્થાકીય આયોજનો અને વાર્ષિક સ્વમૂલ્યાંકન અહેવાલ તૈયાર કરવા માટે તથા જિલ્લા શિક્ષણ સમિતિ સાથે સંપર્ક રાખવા માટે કેન્દ્રવર્તી શાખા તરીકે કામગીરી કરવી.
- સંસ્થાના બધા જ કાર્યક્રમો/પ્રવૃત્તિઓ, દા.ત. શિક્ષકો માટે પૂર્વ સેવા અને અંતર્ગત કાર્યક્રમો, અશાલેય શિક્ષણ પ્રૌઢ શિક્ષણના કર્મચારી વર્ગ માટે તાલીમ કાર્યક્રમ, ક્ષેત્રીય આંતરક્રિયા પ્રવૃત્તિઓ, કામગીરી સંશોધન વગેરેની બાબતમાં ખાસ કરીને ઉક્ત બાબત નં-૩ માં દર્શાવેલાં ક્ષેત્રોના સંદર્ભમાં આયોજન માહિતી પૂરી પાડવી.

❖ કાર્યાનુભવ શાખા (ડબ્લ્યુ. ઇ. શાખા)

- સંબંધિત કાર્ય અનુભવના સ્થાનિક ક્ષેત્રો મુકરર કરતા અને સંબંધિત કેન્દ્રવર્તી શાખાઓ સાથે સહયોગ સાધીને આવાં ક્ષેત્રમાં નમૂનારુપ પાઠ્યક્રમ એકમો, અધ્યાપન અને અધ્યાપન સામગ્રી, ઓછા ખર્ચના અધ્યાપન સાધનો અને સ્વ-મૂલ્યાંકન સાધનો/ તકનિકો વિકસાવવાં (સંબંધિત સ્થાનિક ક્ષેત્રોના ઉદાહરણો છે: કાંતણ, વણાટ, રંગકામ ,વાંસકામ, મધમાખી ઉછેર, ચટાઇ બનાવવી વગેરે.)
- શૈક્ષણિક તંત્રો અને પ્રારંભિક શાળાઓ, અશાલેય શિક્ષણ પ્રૌઢ શિક્ષણ કેન્દ્રોને આવી શાળા/કેન્દ્રોમાં કાર્ય-અનુભવની પ્રવૃત્તિઓના આયોજિત પ્રવેશ માટે સહાય કરવી.
- સંસ્થાના અન્ય બધા કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓ દા.ત. શિક્ષકો માટે પૂર્વ સેવા અને સેવા અંતર્ગત કાર્યક્રમો, અશાલેય શિક્ષણ અને પ્રૌઢ શિક્ષણના કર્મચારી માટે તાલીમી કાર્યક્રમ, ક્ષેત્રીય આંતરક્રિયા (વિસ્તરણ સહિત) પ્રવૃત્તિઓ, કાર્ય સંશોધન વગેરેમાં કાર્ય-અનુભવને લગતી માહિતી પૂરી પાડવી.

- સંસ્થાના મકાન વિસ્તાર-માર્ગો, રમતનું મેદાન, લોન, બગીચો, વગેરે અને તેની આસપાસના વિસ્તારની સ્વચ્છતા, સંસ્થાનું ફર્નિચર અને અન્ય મિલકતના બુનિયાદી નિભાવ અને વિકાસ, સામાન્ય દેખભાળ માટેની પ્રવૃત્તિઓનું સંચાલન કરવું.
- તાલીમી કાર્યક્રમના એક ભાગ તરીકે કાર્ય-કેન્દ્રો ખાતે સમૂહ સેવા પ્રવૃત્તિઓ અને અભ્યાસ મુલાકાતોનું આયોજન કરવું અને અભ્યાસેતર ધોરણે આવી પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપવું.
- કાર્યાનુભવ પ્રવૃત્તિઓ માટે કાર્યશાળા/ખેતર/બગીચાની જાળવણી કરવી. સંસ્થાના તાલીમાર્થીઓમાં કાર્યને લગતી શોખની પ્રવૃત્તિઓને પ્રોત્સાહન આપવું.

❖ જિલ્લા સંસાધન એકમ (ડી.આર.યુ. શાખા)

- સમગ્ર જિલ્લામાં પ્રૌઢશિક્ષણ અશાલેય શિક્ષણના કર્મચારી વર્ગ માટે તાલીમ કાર્યક્રમોનું આયોજન અને સંકલન કરવામાં શિક્ષણ સતાધિકારીઓને સહાય કરવી અને જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન બહારનાં આવાં કાર્યક્રમોના સંચાલનમાં જરૂરી સહાય પૂરી પાડવી.
- જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનમાં આયોજિત થનાર અશાલેય શિક્ષણ, પ્રૌઢ શિક્ષણના પ્રશિક્ષકો અને અવેક્ષકો પ્રેરકોને પ્રેરણા-તાલીમ અને નિરંતર શિક્ષણનો કાર્યક્રમ (પ્રૌઢ શિક્ષણ પ્રેરકો માટેનો કાર્યક્રમ) રાજ્ય સંસાધન કેન્દ્ર સાથે સંયુક્ત રીતે હાથ ધરવામાં આવશે.

નીચે પ્રમાણેની સાધનરૂપ વ્યક્તિઓ માટે સંસ્કરણ કાર્યક્રમો:-

- (ક) જિલ્લામાં અન્ય કેન્દ્રો ખાતે દર્શાવેલા કાર્યક્રમોનું જે સંચાલન કરે તે (એટલે કે જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન બહાર) દા.ત. નહેરુ યુવક કેન્દ્ર, અશાલેય શિક્ષણ/પ્રૌઢશિક્ષણ પરિયોજના, બિનસરકારી સંગઠનો વગેરેના કર્મચારીઓ.
- (ખ) સમગ્ર પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણ કાર્યક્રમોના સંપૂર્ણ સફળ અમલ માટે સાધનરૂપ વ્યક્તિઓ, દા.ત. વિકાસ વિભાગના વિસ્તરણ અધિકારીઓ, સાર્વજનિક નેતાઓ, નિવૃત્ત શિક્ષકો, માજી-સૈનિકો, રાષ્ટ્રીસેવા યોજના સ્વંય સેવકો, સંકલિત બાળવિકાસ યોજનાના અધિકારીઓ કાર્યલક્ષી અક્ષરજ્ઞાનના સમૂહ કાર્યક્રમો સાથે સંકળાયેલ અન્ય વ્યક્તિઓ.

- અશાલેય શિક્ષણ/પ્રૌઢ શિક્ષણમાં જરૂરી સાહિત્ય સામગ્રી, ઉદ્દેશો, પદ્ધતિ વિજ્ઞાન, મૂલ્યાંકનો, સમસ્યાઓ વગેરે જેવા ઉક્ત કાર્યક્રમોના હાર્દરૂપ ક્ષેત્રો તેમજ કર્મચારીવર્ગ ખાસ કરીને ભાષા, અંક ગણિતના શિક્ષણમાં અને કાર્યલક્ષી કૌશલમાં જરૂરી ભુમિકા ધરાવે તે માટે આવાં વિષયો/ક્ષેત્રોને લગતા શિક્ષણમાં પ્રશિક્ષણને લગતી માહિતી પૂરી પાડવી.
- જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનમાં અને તેની બહાર ગોઠવવામાં આવેલ અશાલેય શિક્ષણ/પ્રૌઢ શિક્ષણના કર્મચારીઓના તાલીમ કાર્યક્રમની ગુણવત્તા અને અસરકારકતાનું મૂલ્યાંકન કરવું અને તેની દેખરેખ રાખવી અને તેમાં નિરંતર સુધારણા થાય તે માટે પ્રયત્ન કરવા.
- સંસ્થા ખાતે તાલીમ લેતા અશાલેય/પ્રૌઢ શિક્ષણના કર્મચારી વર્ગ અંગે માહિતી-આધારની જાળવણી કરવી અને આવી તાલીમોને સુસંગત અનુવર્તી પ્રવૃત્તિઓનું સંચાલન કરવું.
- પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણ માટે પાઠ્યક્રમ,બુનિયાદી અને અક્ષરજ્ઞાન પછીનું અધ્યાપન-અધ્યયન સામગ્રી, અલ્પ ખર્ચે અધ્યાપન અને મૂલ્યાંકન સાધનો સામે અન્ય સંબંધિત શાખાઓની મદદ લઈને અનુવર્તી પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવી.
- હાલનાં પાઠ્યક્રમ એકમો અધ્યાપન-અધ્યયન સાધનોને સ્થાનિક જરૂરિયાતને અનુરૂપ બનાવવાં.
- જિલ્લામાં વ્યાપક પ્રમાણમાં બોલાતી બોલીઓ સહિત સ્થાનિક રીતે પ્રસ્તુત હોય તેવી નવી બાબતો વિકસાવવી.
- જિલ્લાના પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણ પરિયોજનાઓ અને કેન્દ્રો સામે ક્ષેત્રીય આંતરક્રિયા(વિસ્તરણ સહિત) હાથ ધરવી અને ક્ષેત્ર દ્વારા પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણના વિસ્તારમાં ઊભી થયેલી શૈક્ષણિક સમસ્યાઓ માટે સંદર્ભ એકમ તરીકે કામગીરી કરવી.
- પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણ માટે માધ્યમોની સહાય લેવા માટે જિલ્લા શિક્ષણ બોર્ડ અને પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણ તંત્રને મદદરૂપ થવું (પરંપરાગત માધ્યમોને કામમાં લેવા)

અશાલેય શિક્ષણ/પ્રૌઢ શિક્ષણને વધુ અસરકારક બનાવવા માટે અન્ય શાખાઓના જરૂરી હોય તેટલા સહયોગથી સંબંધિત બધા જ ક્ષેત્રોમાં કાર્ય સંશોધન હાથ ધરવું.

❖ સેવા અંતર્ગત કાર્યક્રમો, ક્ષેત્રીય આંતરક્રિયા અને નાવીન્ય સંકલન શાખા (આઇ.એફ.આઇ.સી. શાખા)

- સમગ્ર જિલ્લામાં પ્રારંભિક શિક્ષકો માટેના સેવા અંતર્ગત શિક્ષણ કાર્યક્રમોના આયોજન અને સંકલનમાં શૈક્ષણિક તંત્રોને સહાય કરવી અને જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનમાં આયોજિત કરેલા કાર્યક્રમોનું આયોજન અને સંકલન કરવું. આ શાખા તેની કામગીરીને અનુરૂપ નીચેની કામગીરી કરશે.
 - જિલ્લામાં પ્રારંભિક શિક્ષકોની તાલીમ જરૂરિયાતને મુકરર કરીને આવી જરૂરિયાતોને પહોંચી વળવા માટે ભાવિલક્ષી આયોજન તૈયાર કરવું.
 - જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનમાં આયોજન કરવાના તમામ કાર્યક્રમોની વાર્ષિક યાદી તૈયાર કરવી.
 - જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન બહાર યોજવાના સેવા અંતર્ગત કાર્યક્રમોનું વાર્ષિક સમયપત્રક તૈયાર કરવામાં સંબંધિત તંત્રોને મદદ કરવી.
- નીચેની કામગીરીના સંચાલન માટે કેન્દ્રવર્તી શાખા તરીકે સેવા આપવી.
- કોઇ એક શાખા સાથે જેના વિષયો સંપૂર્ણપણે કે મુખ્યત્વે સંકળાયેલા ન હોય, જેમ કે સાપેક્ષ રીતે સામાન્ય સાર્વત્રિક પ્રકારના કાર્યક્રમો જેવા ભવન ખાતેના શિક્ષકો અને આચાર્યો માટેના સેવા અંતર્ગત બધા જ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમો.
 - જિલ્લામાં અન્ય મથકો ખાતે એટલે કે જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન બહાર શિક્ષકો માટે સેવા અંતર્ગત કાર્યક્રમોનું આયોજન કરનારા સાધનોરૂપ વ્યક્તિઓ માટે સંસ્કરણ કાર્યક્રમો.
 - દૂર/દૂર સંપર્ક પદ્ધતિ દ્વારા શિક્ષકો માટેના સેવા અંતર્ગત શૈક્ષણિક કાર્યક્રમો (જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, પોતાની રીતે આ પદ્ધતિથી જે કાર્યક્રમો કરવાના છે તેના એક ભાગ, જે

રાજ્ય કક્ષાએ યોજાતા આવાં કાર્યક્રમો માટે જિલ્લા કક્ષાના અભ્યાસ કેન્દ્ર તરીકે સેવાઓ આપશે. ક્ષેત્રીય આંતરક્રિયા અને નાવીન્ય સંકલન શાખા તરીકે પણ સેવા આપશે.)

- જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનની અંદર અને બહાર યોજાતા સેવા અંતર્ગત કાર્યક્રમોની ગુણવત્તા અને અસરકારકતાનું મૂલ્યાંકન કરવું અને દેખરેખ રાખવી તથા તેમાં સતત સુધારણા કરવા પ્રયત્ન કરવા.
- અશાલેય શિક્ષણ/પ્રૌઢ શિક્ષણ સિવાયના જે કર્મચારીઓ સંસ્થામાં તાલીમ લેતા હોય તેમના માહિતી આધારની જાળવણી કરવી અને અને આવી તાલીમને લક્ષમાં લઈને પત્રવ્યવહાર, મુલાકાતો, મુદ્રિત સામગ્રીની વહેંચણી વગેરે દ્વારા અનુવર્તી પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવી.
- જે શિક્ષકો તેમનું શિક્ષણ ચાલુ રાખવા ઇચ્છતા હોય તેમના માટે સંદર્ભ અને સહાય કેન્દ્ર તરીકેની સેવાઓ પુરી પાડવી.
- બધાં જ કાર્ય સંશોધન પ્રવૃત્તિઓનું સંકલન કરવું અને તેના પરિણામોનો ફેલાવો કરવો.
- મકાનની અંદર હાથ ધરાતી કાર્ય-સંશોધન પ્રવૃત્તિઓનું સંકલન કરવું અને તેના પરિણામોનો ફેલાવો કરવો.
- હાથ ધરાતાં હોય ત્યાં પ્રારંભિક શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં અભ્યાસ સંશોધનો, નાવીન્ય વગેરેના પરિણામો અંગેની માહિતી માટે કિલયરીંગ હાઉસ તરીકે કામગીરી કરવી.
- નિયતકાલિક સમાચારપત્ર તથા સંસ્થાનું મુખપત્ર બહાર પાડી જિલ્લાની બધી જ પ્રારંભિક શાળાઓ/અશાલેય શિક્ષણ/પ્રૌઢ શિક્ષણ કેન્દ્રોને મોકલી આપવાં.
- ❖ પાઠ્યક્રમ સામગ્રી વિકાસ અને મૂલ્યાંકન શાખા (સી.એમ.ડી.ઇ. શાખા)
 - હાલની બાબતોને સ્વીકારવી અને નીચેના પ્રકારની નવી બાબતો વિકસાવવી જેથી તે સ્થાનિક પરિસ્થિતિને અનુકૂલ થઈ શકે અને પ્રારંભિક શિક્ષણ અને પ્રારંભિક શિક્ષકોના શિક્ષણ કાર્યક્રમમાં તેનો ઉપયોગ થઈ શકે.
 - પાઠ્યક્રમ એકમો સામાન્યપણે નિયત કરેલા પાઠ્યક્રમમાં વિવિધ વિષયોમાં ઉમેરો કરવા જિલ્લા કક્ષાએ સ્થાનિક રીતે સુસંગત એવો નવો એકમ વિકસાવી શકાય. આવાં એકમો

સ્થાનિક ભૂગોળ, લોકસાહિત્ય, ઇતકથા, રિવાજો, વન, વનસ્પતિ, પ્રાણીજીવન, મેળાઓ અને ઉત્સવો, ભૂસ્તરશાષ્ટ્ર, ખનિજો, કૃષિ, ઉદ્યોગ, સેવાઓ, વ્યવસાયો, લોકકલા, હસ્તકલા, સમૂહો અને આદિજાતિઓ, સંસ્થાઓ વગેરે સાથે સંબંધ ધરાવતા હોય.

- સામાન્ય તેમજ, ખાસ કરીને જિલ્લામાં આદિજાતિની વસ્તી વધારે હોય ત્યાં પહેલાં અને બીજા ધોરણના પ્રારંભિક વર્ગોમાં આદિજાતિઓની ભાષામાં સ્થાનિક રીતે વિકસાવેલ અભ્યાસક્રમ એકમોનું શિક્ષણ આપવું.
- નિરંતર અને એકંદર અધ્યેતા મૂલ્યાંકન માટેની તકનિક અને માર્ગદર્શન
- કસોટી, પ્રશ્નો બાબત બેંક, દર, માપ/અવલોકન, અનુસૂચિ, નિદાન કસોટી કાર્યક્રમો માટે માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો, પ્રતિભાખોજ પ્રક્રિયા વગેરે. અન્ય સંબંધિત વિદ્યાશાખાઓ, સંસ્થાઓ, તજજ્ઞ શિક્ષકો અને પ્રશિક્ષકોનો સહયોગ લઈને ઉપર મુજબના મોટાભાગના અનુકૂળ બનાવાયેલાં વિકાસના કામો.
- પ્રૌઢ અને અશાલેય શિક્ષણ માટે ઉપર્યુકત વિકાસ કામોમાં જિલ્લા સંશાધન એકમને મદદરૂપ થવું.
- પ્રાથમિક અને ઉચ્ચ કક્ષા તથા રાષ્ટ્રીય સાક્ષરતા મિશન હેઠળ ખાસ કરીને અક્ષરજ્ઞાન લેનારાઓ માટે નિયત કે લઘુત્તમ કક્ષાના સંદર્ભમાં, શીખનારાઓની સીધી આકારણી કરવા માટે નમૂના આધારિત કસોટીઓ હાથ ધરવી.
- શીખનારા માટે મૂલ્યાંકનની વિશ્વસનીય અને અધિકૃત પદ્ધતિ દાખલ કરવામાં શૈક્ષણિક તંત્રો તથા પ્રારંભિક શાળા અશાલેય શિક્ષણ પ્રૌઢ શિક્ષણ કેન્દ્રોને મદદ કરવી.
- અભ્યાસક્રમ, સામગ્રી વિકાસ અને મૂલ્યાંકનને લગતા સેવા અંતર્ગત કાર્યક્રમમાં હોય છે. એ મુજબ પણ ઉક્ત 1 માં દર્શાવેલા અનુકૂળ બનાવેલ વિકસિત કરેલાં કામો માટે કાર્યશાળાનું સંચાલન કરવું.

❖ શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી શાખા (ઇ.ટી. શાખા)

- જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનના સંબંધિત કર્મચારી વર્ગ અને અન્ય, સાધનરૂપ વ્યક્તિઓના સહયોગથી પ્રારંભિક શિક્ષક પ્રશિક્ષણને લગતા વિવિધ વિષય/ક્ષેત્રો માટે સરળ, અસરકારક અને ઓછી કિંમતના શૈક્ષણિક સાધનો જેવા કે આલેખ, આકૃતિ, નમૂનાઓ, ફોટોગ્રાફ, સ્લાઇડ, શ્રવણ ટેપ, નાટકલેખન, ગીતો વગેરે વિકસાવવા.
- પ્રૌઢ અને અશાલેય શિક્ષણ માટે ઉપર મુજબના ઓછા ખર્ચના શૈક્ષણિક સાધનો- વિકસાવવામાં જિલ્લા સંશોધન એકમને મદદ કરવી.
 - નીચેની બાબતોની જાળવણી કરવી.
 - ભવનના બધા દૃશ્ય શ્રાવ્ય સાધનો /કમ્પ્યુટર પ્રયોગશાળા
 - ભવનમાં તેમજ સંસ્થા બહાર વિકસાવવામાં આવેલા સારા ઓછા ખર્ચના શૈક્ષણિક સાધનો માટે પ્રદર્શન સ્થળ .
- ભવન પાસે ચલચિત્ર દર્શાવવાનું ફિલ્મ પ્રોજેક્ટર હોય તો શિક્ષણ સંબંધી દૃશ્ય-શ્રાવ્ય કેસેટના ગ્રંથાલય.
- કેસેટ વગાડવાની અને ફિલ્મ બતાવવાની સૂવિધાવાળી સંસ્થાઓને સ્લાઇડ, કેસેટ, ફિલ્મ ઉછીના આપવા અને પ્રાપ્ત સ્થાનો પાસેથી તે ઉછીના મેળવવા.
- જિલ્લાની પ્રારંભિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ પ્રૌઢ શિક્ષણ/અશાલેય શિક્ષણ મેળવનારા શિક્ષકો/પ્રશિક્ષકો વગેરે માટે શૈક્ષણિક પ્રસારણની વ્યવસ્થા કરવા નજીકના રેડિયો મથક સાથે સંપર્ક કરવો.
- નીચેની બાબતો પર ખાસ ભાર મૂકીને શૈક્ષણિક પ્રૌદ્યોગિકી ક્ષેત્રમાં શિક્ષકો માટે યોગ્ય સેવા- અંતર્ગત કાર્યક્રમોનું સંચાલન કરવું.
- શૈક્ષણિક પ્રસારણ, દૂરદર્શન પ્રસારણ, કેસેટ અને સહાયક સાધનોનો અસરકારક ઉપયોગ અને સરળ ઓછા ખર્ચાવાળા શૈક્ષણિક સાધનોનો વિકાસ.

- ભવનના અન્ય બધાં જ કાર્યક્રમો/પ્રવૃત્તિઓમાં શૈક્ષણિક પ્રૌઘોગિકીને લગતી માહિતી પૂરી પાડવી, જેવી કે શિક્ષકો માટે પૂર્વ સેવા અને સેવા-અંતર્ગત કાર્યક્રમો, અશાલેય શિક્ષણ/ પ્રૌઘ શિક્ષણના કર્મચારી વર્ગો માટે તાલીમ કાર્યક્રમો, ક્ષેત્રીય આંતરક્રિયા પ્રવૃત્તિઓ, સામગ્રી વિકાસ, કાર્ય-સંશોધન વગેરે.

4.0 મહેકમ

ક્રમ	જગ્યાનું નામ	વર્ગ	પગારઘોરણ	મંજૂર થયેલ જગ્યા	ભરાયેલ જગ્યા	ખાલી જગ્યા	રિમાર્ક્સ
1	2	3	4	5	6	7	8
1	પ્રાચાર્ય	1	15600-39100	01	00	01	
2	સિનીયર લેકચરર	2	9300-34800	07	06	01	
3	જુનીયર લેકચરર	3	9300-34800	16	12	04	
4	ટેકનિશ્યન	3	5200-20200	01	00	01	
5	લાયબ્રેરીયન	3	9300-34800	01	00	01	
6	સિનિયર કલાર્ક (આંકડા)	3	5200-20200	01	00	01	
7	કોમ્પ્યુટર ઓપરેટર	3	5200-20200	01	00	01	
8	ઓફિસ સુપ્રિટેન્ડેન્ટ	3	9300-34800	01	01	00	
9	મુખ્ય કારકુન એકાઉન્ટન્ટ	3	9300-34800	01	01	00	
10	મુખ્ય કારકુન	3	9300-34800	01	01	00	
11	સિનીયર કારકુન	3	5200-20200	02	00	02	
12	જુનીયર કારકુન	3	5200-20200	02	02	00	
13	રેક્ટર	3	5200-20200	01	00	01	
14	પદ્મવાળા	4	4440-7400	03	03	00	
15	ચોકીદાર	4	4440-7400	01	01	00	
કુલ				40	27	13	

5.0 સ્ટાફ લિસ્ટ

ક્રમ	નામ	હોદ્દો	શાખા
1	શ્રી વૃજલાલ ઓ. કાચા	ઇ.ચા. પ્રાચાર્ય/ સિનીયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (હિન્દી)
2	શ્રીમતિ એમ. બી. રાવલ	સિનીયર લેકચરર	ઈ.ટી.
3	ડૉ. ઉમાબેન એમ. તન્ના	સિનીયર લેકચરર	ડબલ્યુ.ઈ.
4	ડૉ. સંજય એન. મહેતા	સિનીયર લેકચરર	પી. એન્ડ એમ.
5	શ્રીમતિ પ્રજ્ઞાબેન વી. રાદડીયા	સિનીયર લેકચરર	સી.એમ.ડી.ઈ.
6	ડૉ. નિશાતબેન એ. બાબી	સિનીયર લેકચરર	આઈ.એફ.આઈ.સી.
7	શ્રીમતિ માધવીબેન ડી. શુક્લ	જુનિયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (વિજ્ઞાન)
8	શ્રી લલિતભાઈ જે પુરોહિત	જુનિયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (ગણિત)
9	શ્રી અરવિંદકુમાર ટી. પટેલ	જુનિયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (સમાજવિદ્યા)
10	શ્રી લાલજીભાઈ જે કણઝરિયા	જુનિયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (ચિત્ર)
11	શ્રી પ્રવિણભાઈ વી. જાની	જુનિયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (સંસ્કૃત)
12	શ્રીમતિ ભાવનાબેન પી. નકુમ	જુનિયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (અંગ્રેજી)
13	શ્રીમતિ હેમાંગીબેન વી. તેરૈયા	જુનિયર લેકચરર	પી.એસ.ટી.ઈ. (પી.ટી)
14	ડૉ. હમીરભાઈ એચ. કાતડ	જુનિયર લેકચરર	પી. એન્ડ એમ.
15	ડૉ. ગંગાબેન કે. વાઘેલા	જુનિયર લેકચરર	આઈ.એફ.આઈ.સી.
16	ડૉ. પ્રશાંત એ. અંબાસણા	જુનિયર લેકચરર	આઈ.એફ.આઈ.સી.
17	કુ. દિપાલીબેન જે. વડગામા	જુનિયર લેકચરર	ડબલ્યુ.ઈ.
18	શ્રીમતિ સોનલબેન કે. ચૌહાણ	જુનિયર લેકચરર	ડી.આર.યુ.
19	શ્રીમતિ આર. બી. કથિરીયા	ઓડીટર ગ્રુપ - 1	મહેકમ - 1
20	શ્રીમતિ જયશ્રીબેન પી. દવે	મુખ્ય કારકુન	હિસાબી ખ - 1
21	શ્રીમતિ ડી. સી. દુર્ગીયા	મુખ્ય કારકુન	મહેકમ - 2

ક્રમ	નામ	હોદ્દો	શાખા
22	કુ. રિક્કિબેન એમ. રવિયા	જુનિયર કારકુન	તલમ-2/રજીસ્ટ્રી
23	શ્રી સિદ્ધરાજસિંહ વી. ઝાલા	જુનિયર કારકુન	હિસાબી - 3
24	શ્રી જયસુખભાઈ આર. ધાંગડ	પદ્ધવાળા	NA
25	શ્રી ભાનુબેન આર. મારુ	પદ્ધવાળા	NA
26	શ્રીમતિ એલ. કે. ગોસાઈ	પદ્ધવાળા	NA
27	શ્રી ખોડાભાઈ એચ. ગરણીયા	ચોકિદાર	NA

6.0 લેબ એરિયાની માહિતી

ચાલુ વર્ષમાં લેબ એરિયા તરીકે જસદણ તાલુકો અને રાજકોટ નગર પાલિકા વિસ્તાર પસંદ કરેલ છે.

જસદણ

સાક્ષરતા દર

પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
78.66	59.85	61.40

Source: census 2011, Census Gujarat, Gandhinagar

રાજકોટ નગર પાલિકા

સાક્ષરતા દર

પુરુષ	સ્ત્રી	કુલ
91.35	83.60	87.64

Source: census 2011, Census Gujarat, Gandhinagar

રાજકોટ જિલ્લા, ગુજરાત અને ભારતનો સાક્ષરતા દર

વર્ષ	રાજકોટ			ગુજરાત			ભારત		
	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ	પુ.	સ્ત્રી	કુલ
2011	87.07	74.43	80.96	85.75	69.68	78.03	80.9	64.6	73.0

Source: census 2011, Census Gujarat, Gandhinagar &

www.censusindia.gov.in

7.0 સંલગ્ન સંસ્થાઓ

1	એન.સી.ઇ.આર.ટી.	નવી દિલ્હી	12	તાલુકા વિકાસ અધિકારી કચેરી	રાજકોટ
2	એન.સી.ટી.ઇ	નવી દિલ્હી	13	સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી	રાજકોટ
3	સી.સી.આર.ટી.	નવી દિલ્હી	14	પ્રાદેશિક લોક વિજ્ઞાન કેન્દ્ર	રાજકોટ
4	આર.આઇ.ઇ.	ભોપાલ	15	નિરંતર શિક્ષણાધિકારી કચેરી	રાજકોટ
5	એસ.એસ.એ.એમ.	ગાંધીનગર	16	જિલ્લાના બી.આર.સી.	રાજકોટ
6	જી.સી.ઇ.આર.ટી.	ગાંધીનગર	17	જિલ્લાના સી.આર.સી.	રાજકોટ
7	એસ.આઇ.ઇ.ટી.	અમદાવાદ	18	જિલ્લાની પ્રાથમિક શાળાઓ	રાજકોટ
8	એન.યુ.ઇ.પી.એ.	નવી દિલ્હી	19	શાળા વ્યવસ્થાપન સમિતિ	રાજકોટ
9	ગુજરાત રાજ્યના ડાયટ તમામ	-	20	જિલ્લાની શિક્ષણ સમિતિ	રાજકોટ
10	જિલ્લા શિક્ષણાધિકારી કચેરી	રાજકોટ	21	જિલ્લાની શાસનાધિકારી કચેરી	રાજકોટ
11	જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારી કચેરી	રાજકોટ	22	નહેરુ યુવા કેન્દ્ર	રાજકોટ

રાજકોટ જિલ્લામાં આવેલી પી.ટી.સી. કોલેજોની વિગતો

ક્રમ	સંસ્થાનું નામ	ફોન નંબર	પ્રકાર	પુરુષ	મહિલા	કુલ	કોડ નં.
1	જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન ત્રિકોણ બાગ પાસે, જી. રાજકોટ-360001.	(0281) 2242140	મહિલા	00	50	50	17.001
2	લોહાણા સ્થાપિત મહિલા અધ્યાપન મંદિર રેસકોર્સ સામે, જી. રાજકોટ-360001.	(0281) 2458466 2444439	મહિલા	00	100	100	17.002
3	પી.ટી.સી. કોલેજ મુ. ભૂતવડ, તા. ધોરાજી. જી. રાજકોટ	9426373026	મિશ્ર	50	50	100	17.005
4	માતૃશ્રી વ્રજકુવરબેન બચુભાઈ મણવર પી.ટી.સી. કોલેજ, મુ. ડુમિયાણી, તા. ઉપલેટા. જી. રાજકોટ-360440	(02826) 222223	મિશ્ર	50	50	100	17.006

8.0 જિલ્લા કક્ષાએ મોક ટેસ્ટ અને NAS સર્વેમાં ધોરણ અને વિષયવાર એકંદરે સરાસરી

રાજકોટ જિલ્લામાં મોક ટેસ્ટ અને NAS સર્વે દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓએ પ્રાપ્ત કરેલ ધોરણવાર અને વિષયવાર મેળવેલ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ તેમજ એકંદરે %માં ફેરફારની વિગત સારણીમાં વિગતવાર રજુ કરવામાં આવી છે .

રાજકોટ જિલ્લામાં મોક ટેસ્ટ અને NAS સર્વેમાં ધોરણવાર અને વિષયવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ,સરાસરી અને સરાસરી તફાવત

ક્રમ	ધોરણ	વિષય	કુલ વિદ્યાર્થી મોક ટેસ્ટ 1	સરાસરી %	કુલ વિદ્યાર્થી NAS	સરાસરી %	તફાવત
1	3	ગુજરાતી	1665	54.92	1328	73.61	18.69
2		પર્યાવરણ	1665	46.29	1328	69.06	22.77
3		ગણિત	1665	43.69	1328	65.88	22.19
4	5	ગુજરાતી	1844	41.71	1329	59.33	17.62
5		પર્યાવરણ	1844	43.59	1329	59.12	21.77
6		ગણિત	1844	37.75	1329	59.52	21.77
7	8	ગુજરાતી	1753	48.28	1143	62.96	14.68
8		ગણિત	1753	35.08	1143	43.93	8.85
9		વિ. ટેક.	1753	42.93	1143	47.67	4.74
10		સા. વિ.	1753	41.21	1143	51.17	9.96

જિલ્લા કક્ષાએ મોક ટેસ્ટ અને NAS સર્વેમાં ધોરણ અને વિષયવાર એકંદરે સરાસરી

મોરબી જિલ્લામાં મોક ટેસ્ટ અને NAS સર્વે દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓએ પ્રાપ્ત કરેલ ધોરણવાર અને વિષયવાર મેળવેલ શૈક્ષણિક સિદ્ધિ તેમજ એકંદરે %માં ફેરફારની વિગત સારણીમાં વિગતવાર રજુ કરવામાં આવી છે .

મોરબી જિલ્લામાં મોક ટેસ્ટ અને NAS સર્વેમાં ધોરણવાર અને વિષયવાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા ,સરાસરી અને સરાસરી તફાવત

ક્રમ	ધોરણ	વિષય	કુલ વિદ્યાર્થી મોક ટેસ્ટ 1	સરાસરી %	કુલ વિદ્યાર્થી NAS	સરાસરી %	તફાવત
1	3	ગુજરાતી	1680	52.65	1356	69.88	17.23
2		પર્યાવરણ	1680	43.56	1356	63.90	20.34
3		ગણિત	1680	41.25	1356	61.82	20.57
4	5	ગુજરાતી	1724	53.59	1339	56.81	3.22
5		પર્યાવરણ	1724	58.98	1339	55.45	3.53
6		ગણિત	1724	44.43	1339	55.55	11.12
7	8	ગુજરાતી	1753	48.28	1161	61.80	13.52
8		ગણિત	1753	35.08	1161	47.70	12.62
9		વિ. ટેક.	1753	42.93	1161	50.76	7.83
10		સા. વિ.	1753	41.21	1161	51.13	9.92

9.0 કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પી.એ.સી.)

પ્રસ્તાવના :-

ગુજરાત રાજ્ય શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ (જી.સી.ઇ.આર.ટી), ગાંધીનગર પ્રેરિત અને ડાયેટ ગાઇડ લાઇન મુજબ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો ગુજરાત રાજ્યમાં પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા સુધારવા માટે સતત પ્રયત્નશીલ છે. જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનો દ્વારા યોજાતા શૈક્ષણિક કાર્યક્રમો અને પ્રવૃત્તિઓની સમગ્ર શ્રેણીના આયોજન અને સંચાલન અંગે માર્ગદર્શન અને સલાહ માટે કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પી.એ.સી.) ની રચના કરવામાં આવી છે. આ સમિતિની બેઠક વર્ષમાં ઓછામાં ઓછી બે વાર મળે છે. આ સમિતિઓના સભ્યશ્રીઓના માર્ગદર્શક સૂચનો મેળવીને જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન તેના શૈક્ષણિક કાર્યક્રમોનું આયોજન અને અમલીકરણ કરે છે.

કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ શિક્ષણ વિભાગના ઠરાવ ક્રમાંક: જશભ/1093/2826/ન, સચિવાલય, ગાંધીનગર તા. 29-10-1993 થી અમલમાં આવી. પરંતુ શિક્ષણ વિભાગનાં ઠરાવ ક્રમાંક: જશભ/12/2013/891335/ન. સચિવાલય, ગાંધીનગર, તા.15-01-2014 થી પુનઃ રચના કરવામાં આવેલ છે.

❖ કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પી.એ.સી.) ના હેતુઓ :-

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન ખાતે મળતી કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિનાં હેતુઓ :-

- આ સમિતિ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનોનાં કાર્યક્રમો ધડવામાં સલાહ આપશે. સને 1989ની ગાઇડલાઇનની ભલામણ મુજબ પીએસી ડાયેટસની પ્રવૃત્તિના પ્રોગ્રામો તૈયાર કરી તેમાં સલાહ સૂચનો અને માર્ગદર્શન આપવા તથા પરસ્પેક્ટીવ એન્ડ એન્યુઅલ પ્લાન તૈયાર કરવા જેવી બાબતોમાં મદદરૂપ થશે.

❖ કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પી.એ.સી.) નાં કાર્યો :-

કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પી.એ.સી.) ના કાર્યો નીચે મુજબ છે.

- Sharing the results of Gunotsav programme and improving the quality level.

- District focus in programmes and activities
- Coordination among institutions
- Promoting innovations
- Ensuring that the States Education Plans are adequately reflected within the district plans
- Efficient use of resources and personal to address education quality and teacher education requirements of the District.
- Gunotsav and Monitoring of District level implementation as per the R.T.E. Act – 2009, Article No. 29.

કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (પીએસી) બેઠક

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનની આયોજન અને વ્યવસ્થાપન શાખા દ્વારા કાર્યક્રમ સલાહકાર સમિતિ (PAC) ની બેઠક તા. 12-09-2017 નાં રોજ સવારનાં 11.30 કલાકે કલેક્ટર કચેરી, રાજકોટ ખાતે માનનીય કલેક્ટરશ્રી ડૉ. વિકાંત પાંડે સાહેબશ્રીનાં અધ્યક્ષ સ્થાને અને માનનીય જિલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રી જી. ટી. પંડયા સાહેબશ્રીનાં સહ-અધ્યક્ષ સ્થાને કરવામાં આવેલ હતી. આ બેઠકમાં એજન્ડા મુજબ નીચે પ્રમાણે ચર્ચા કરવામાં આવી.

- ડાયટ, રાજકોટનાં પ્રાચાર્યશ્રી ડૉ. ચેતનાબેન સી. વ્યાસ દ્વારા માનનીય કલેક્ટરશ્રી ડૉ. વિકાંત પાંડે સાહેબશ્રી, માનનીય જિલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રી જી. ટી. પંડયા સાહેબશ્રી અને તમામ સભ્યશ્રીઓનું શાબ્દિક સ્વાગત કરવામાં આવેલ તેમજ ડાયટની શાખા દ્વારા કરવામાં આવતી કામગીરી બાબતે માહિતી આપવામાં આવી.
- બેઠકનાં એજન્ડા મુજબ દરેક મુદ્દાની વિગતવાર રજૂઆત કરવામાં આવી. જેમાં ડાયટ, રાજકોટ દ્વારા વર્ષ: 2016-17 માં વિવિધ યોજના અંતર્ગત કરવામાં આવેલ કામગીરીથી વાકેફ કરવામાં આવેલ.

- ડાયટ, રાજકોટ દ્વારા વર્ષ: 2016-17 માં કરેલ નોંધપાત્ર સિદ્ધિથી પણ વાકેફ કરવામાં આવેલ. જેમાં મિત્રશાળાનું ગુણોત્સવ – 7 અંતર્ગત મળેલ પરિણામ, ડી.એલ.એડ. પરિણામ, વર્ચુઅલ કલાસરૂમ, ઇનોવેશન વગેરેની ચર્ચા કરવામાં આવી.
- ડાયટ, રાજકોટ દ્વારા ચાલુ નાણાંકીય વર્ષમાં અત્યાર સુધી થયેલ કાર્યક્રમોની અને આગામી સમયમાં થનાર કાર્યક્રમોની ચર્ચા કરવામાં આવી.
- શિક્ષકો દ્વારા જે કંઈ ઇનોવેટીવ કામ થાય છે તે શૈક્ષણિક સહ વર્ગખંડમાં ઉપયોગી બને તે અને શિક્ષકોનું તે પ્રત્યેનું વલણ વધે તે ખૂબ જ જરૂરી છે. આ બાબતનું સૂચન માનનીય કલેક્ટરશ્રી ડા. વિકાંત પાંડે સાહેબશ્રી દ્વારા કરવામાં આવેલ. શિક્ષકો માઇન્ડ સેટ, મોટીવેશનથી શિક્ષણમાં સુધાર લાવે તે ખૂબ જરૂરી છે. પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા અપ લાવવા માટે અન્ય રાજ્ય/દેશનાં શિક્ષણની તાસીરનો અભ્યાસ કરી તે પ્રકારનાં પ્રયત્નો કરવા બાબતે પણ માનનીય કલેક્ટરશ્રી ડા. વિકાંત પાંડે સાહેબશ્રી દ્વારા સૂચન કરવામાં આવેલ.
- ગુજરાતી ભાષા શિક્ષણની શાળા કક્ષાએ અસરકારકતા વધે અને વિદ્યાર્થીઓ સારુ પરિણામ લાવી શકે તે માટેનાં પ્રયત્નો પણ વધારવા પડે, તેવું સૂચન ડા. રમેશભાઈ ભાયાણી, નિયામકશ્રી, પ્રાદેશિક લોક વિજ્ઞાન કેન્દ્ર, રાજકોટ દ્વારા કરવામાં આવેલ.

આમ, એજન્ડાનાં તમામ મુદ્દાઓની વિસ્તૃત છણાવટ ડા. સંજય મહેતા, સિનીયર લેકચરર અને શ્રી એચ. એચ. કાતડ, લેકચરર, પી. એન્ડ એમ. શાખા, ડાયટ, રાજકોટ દ્વારા સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવી.

અંતમા, ડા. ચેતનાબેન સી. વ્યાસ, પ્રાચાર્યશ્રી, ડાયટ, રાજકોટ દ્વારા માનનીય કલેક્ટરશ્રી ડા. વિકાંત પાંડે સાહેબશ્રી, માનનીય જિલ્લા વિકાસ અધિકારીશ્રી જી. ટી. પંડ્યા સાહેબશ્રી અને તમામ સભ્યશ્રીઓનો આભાર માની બેઠક પૂર્ણ કરવામાં આવી.

10.0 કાર્યક્રમ/તાલીમ/પ્રવૃત્તિ

- ડોક્યુમેન્ટ - વાર્ષિક અહેવાલ વર્ષ: 2019-20

જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન દ્વારા વર્ષ: 2019-20માં શાખા વાઇઝ/ફંક્શન વાઇઝ થયેલ કાર્યક્રમ અને પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ અહેવાલમાં કરવામાં આવેલ છે. જેમાં સેવાકાલીન તાલીમ, ઇડીએન તાલીમ, બાળમેળા, કલા ઉત્સવ, રમતોત્સવ, ઇકો કલબ, ગણિત વિજ્ઞાન પ્રદર્શન, પીએસી બેઠક, જી-સ્લેસ અંતર્ગત થયેલ કામગીરી, સ્થાનિક સાહિત્ય નિર્માણ, જેન્ડર સેન્સીટાઇઝેશન, વસતિ શિક્ષણ, NISHTHA તાલીમ, પ્રશ્નબેંક, મુખ્ય શિક્ષક તાલીમ, સંશોધન તેમજ પ્રિ-સર્વિસ કાર્યક્રમ અંગેની માહિતીનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.

- ડોક્યુમેન્ટ - ગુજરાતી વાર્ષિક આયોજન વર્ષ: 2020-21

સમગ્ર શિક્ષા અંતર્ગત જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનનાં કાર્યોમાં વિવિધતા આવી છે. ડાયટ દ્વારા જિલ્લા કક્ષાએ પ્રિ-પ્રાયમરી થી ઉચ્ચતર માધ્યમિક કક્ષા સુધી તાલીમની કામગીરી કરવાની થાય છે. આ બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, રાજકોટનો એન્યુઅલ વર્કપ્લાન 2020-21 તૈયાર કરવામાં આવેલ. જેમાં ટ્રેનીંગ પ્રોગ્રામ, સંશોધન કાર્યક્રમ, ફેકલ્ટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ લગતી પ્રવૃત્તિઓ અને કાર્યક્રમોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો અને ફંક્શનવાઇઝ પ્રોગ્રામ તેમજ બજેટ સમરીનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ.

આ આયોજનમાં વર્ચુઅલ કલાસરૂમ અવેરનેશ, સ્થાનિક સાહિત્ય શેરીંગ વર્કશોપ, સોફ્ટ મટીરીયલનો ઉપયોગ, સંશોધન સારાંશ શેરીંગ વર્કશોપ, NAS કઠિનબિંદુ આધારિત તાલીમ, જીવન કૌશલ્ય આધારિત બાળમેળા તાલીમ, નવા પાઠ્યપુસ્તકની તાલીમ, વિજ્ઞાન પ્રયોગો નિદર્શન તાલીમ, ઇકો કલબ, બાળમેળા, રમતોત્સવ, ગણિત-વિજ્ઞાન પ્રદર્શન, સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માર્ગદર્શન, આંતર માનવીય સંબંધોનું વ્યવસ્થાપન, NISHTHA તાલીમ, ક્રિયાત્મક સંશોધન, વિજ્ઞાન પ્રયોગ કીટ તેમજ ફેકલ્ટી ડેવલોપમેન્ટ અંતર્ગત તાલીમ અને ફીલ્ડ વિઝીટને લગતી પ્રવૃત્તિઓ અને કાર્યક્રમનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

આ આયોજન Need based, Research based અને Area based આધારિત હતું. આ આયોજનમાં લેબ એરિયા આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ. આ આયોજન Participatory Planning Process દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ. છેવાડાના ગામની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોને આ આયોજનનો લાભ મળે તે ધ્યાનમાં રાખવામાં આવ્યું હતું. આ આયોજનમાં જિલ્લાની ડિસ્ટ્રીક પ્રોફાઇલ, જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનનો પરિચય, લેબ એરિયાની માહિતી, રાજકોટ જિલ્લાની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ, ફંક્શન વાઇઝ તાલીમ કાર્યક્રમોની માહિતી, ભવનની શાખાઓના કાર્યો, તાલીમાર્થીઓની સંખ્યા, તજજ્ઞની સંખ્યા અને અંદાજીત ખર્ચનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

- ડોક્યુમેન્ટ - ગુજરાતી રીવાઇઝ્ડ વાર્ષિક આયોજન વર્ષ: 2020-21

TEAB માં માન્ય થયેલ સીલીંગને આધારે જીસીઇઆરટી દ્વારા મળેલ સૂચના અન્વયે ડાયટનો રીવાઇઝ્ડ વાર્ષિક આયોજન તૈયાર કરવામાં આવેલ. જેમાં અગાઉ તૈયાર કરવામાં આવેલ વાર્ષિક આયોજનમાં અગત્યનાં કરવા લાયક તાલીમનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ અને તે મુજબ તેમાં બજેટ ફાળવવામાં આવેલ. સમગ્ર શિક્ષા અંતર્ગત જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનનાં કાર્યોમાં વિવિધતા આવી છે. આમ, ટ્રેનીંગ પ્રોગ્રામ, સંશોધન કાર્યક્રમ, ફેકલ્ટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ લગતી પ્રવૃત્તિઓ અને કાર્યક્રમોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો અને ફંક્શનવાઇઝ પ્રોગ્રામ તેમજ બજેટ સમરીનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ.

આ આયોજનમાં વર્ચ્યુઅલ કલાસરૂમ અવેરનેશ, સ્થાનિક સાહિત્ય શેરીંગ વર્કશોપ, સોફ્ટ મટીરીયલનો ઉપયોગ, સંશોધન સારાંશ શેરીંગ વર્કશોપ, NAS કઠિનબિંદુ આધારિત તાલીમ, જીવન કૌશલ્ય આધારિત બાળમેળા તાલીમ, નવા પાઠ્યપુસ્તકની તાલીમ, વિજ્ઞાન પ્રયોગો નિદર્શન તાલીમ, ઇકો ક્લબ, બાળમેળા, રમતોત્સવ, ગણિત-વિજ્ઞાન પ્રદર્શન, સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માર્ગદર્શન, આંતર માનવીય સંબંધોનું વ્યવસ્થાપન, NISHTHA તાલીમ, ક્રિયાત્મક સંશોધન, વિજ્ઞાન પ્રયોગ કીટ તેમજ ફેકલ્ટી ડેવલોપમેન્ટ અંતર્ગત તાલીમ અને ફીલ્ડ વિઝીટને લગતી પ્રવૃત્તિઓ અને કાર્યક્રમો પણ સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

આ આયોજન Need based, Research based અને Area based આધારિત હતું. આ આયોજનમાં લેબ એરિયા આધારિત તાલીમ કાર્યક્રમોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ. આ આયોજન Participatory Planning Process દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ. છેવાડાના ગામની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકોને આ આયોજનનો લાભ મળે તે ધ્યાનમાં રાખવામાં આવ્યું હતું. આ આયોજનમાં જિલ્લાની ડિસ્ટ્રીક પ્રોફાઇલ, જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવનનો પરિચય, લેબ એરિયાની માહિતી, રાજકોટ જિલ્લાની શૈક્ષણિક સિદ્ધિ, ફંકશન વાઇઝ તાલીમ કાર્યક્રમોની માહિતી, ભવનની શાખાઓના કાર્યો, તાલીમાર્થીઓની સંખ્યા, તજજ્ઞની સંખ્યા અને અંદાજીત ખર્ચનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ હતો.

- **NISHTHA તાલીમ અન્વયે ICT મોડ્યુલ ભાવાનુવાદ**

સમગ્ર ગુજરાત રાજ્યના પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો માટે ONLINE તાલીમનું આયોજન GCERT – ગાંધીનગર દ્વારા કરવામાં આવવાનું હોય તેના ભાગરૂપે શિક્ષણમાં ICT (INFORMATION & COMMUNICATION TECHNOLOGY) મોડ્યુલની સમજ વિકસે તે માટે ICT મોડ્યુલનું ભાવાનુવાદ કાર્યશાળાનું આયોજન ડાયેટ – રાજકોટ દ્વારા કરવામાં આવેલ. જેમાં સમગ્ર વિષયવસ્તુનું ભાવાનુવાદ તેમજ આપેલ સ્ક્રીપ્ટ આધારિત વિડીયો તૈયાર કરવામાં આવેલ. આ ઉપરાંત મોડ્યુલમાં આપેલ પ્રવૃત્તિઓ તેમજ સોફ્ટવેરની સમજ પણ ચાર્ટ સ્વરૂપે અંગ્રેજી વિષયના શિક્ષકો તેમજ તજજ્ઞોના સહયોગથી તૈયાર કરવામાં આવેલ. આમ, ICT આધારિત મોડ્યુલ શિક્ષકોને વધુ ઉપયોગી નીવડે તેમજ તાલીમમાં દરમિયાન તે બાબતની સમજ વિકસે તે હેતુને લક્ષમાં રાખીને ICT ભાવાનુવાદ ઓનલાઇન કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું.

- **DIKSHA Portal અન્વયે ઓનલાઇન કોર્સ**

COVID-19 મહામારીને કારણે ચાલુ શૈક્ષણિક વર્ષથી શાળા કક્ષાએ બાળકોને અનઅધ્યયન હોવાને કારણે તેમજ તાલીમ કાર્યક્રમ ઓનલાઇન મોડ પર કરવાનાં હોવાને કારણે જીસીઇઆરટી દ્વારા વિવિધ વિષયોને અનુરૂપ પ્રાથમિક/માધ્યમિક/ઉચ્ચતર માધ્યમિક

શાળાનાં શિક્ષકો માટે ઓનલાઇન કોર્સીસ તૈયાર કરવામાં આવેલ. આ કોર્સમાં વધુમાં વધુ શિક્ષકો જોડાઇ અને જિલ્લા કક્ષાએ તેઓને માર્ગદર્શન મળી રહે તે હેતુથી ડાયટનાં તમામ અધ્યાપકશ્રીઓ જે તે કોર્સનાં કો-ઓર્ડિનેટર તરીકે જોડાયેલ અને કોર્સમાં જોડાયેલ શિક્ષકોને સમયાંતરે માર્ગદર્શન આપવામાં આવેલ. વધુમાં વધુ શિક્ષકો આ કોર્સમાં જોડાય તે બાબતે પ્રયત્નો કરવામાં આવેલ. સાથોસાથ ડાયટનાં અધ્યાપકશ્રીઓ પણ સંબંધિત ઓનલાઇન કોર્સમાં જોડાયેલ.

- **ઓનલાઇન તાલીમ મોનીટરીંગ**

જીસીઇઆરટી દ્વારા DIKSHA Portal પર મુકવામાં આવેલ વિવિધ ઓનલાઇન કોર્સમાં જે શિક્ષકો DIKSHA App માં જોડાયેલ ન હતાં, તેઓ માટે વંદે ગુજરાત ચેનલ દ્વારા ઓનલાઇન કોર્સનું પ્રસારણ કરવામાં આવેલ. આ ઓનલાઇન તાલીમમાં શિક્ષકો જોડાઇ અને તાલીમ યોગ્ય રીતે લઇ શકે તેમજ તેઓને માર્ગદર્શન મળે તે આશયથી અધ્યાપક દ્વારા આ તાલીમનું મોનીટરીંગ કરવામાં આવેલ. જેની માહિતી ગુગલ ફોર્મમાં સબમીટ કરવામાં આવેલ.

- **Home Learning**

જીસીઇઆરટી દ્વારા શાળાનાં બાળકો માટે હોમલર્નિંગ અન્વયે સાહિત્ય તૈયાર કરવામાં આવેલ. જે શાળા કક્ષાએથી શિક્ષકોએ બાળકોને મોકલવાનું થતું હતું. જે સાહિત્ય બાળકો દ્વારા યોગ્ય ઉપયોગ થાય જે કે નહિ તે જાણવાનાં હેતુથી ડાયટનાં અધ્યાપકશ્રીઓ દ્વારા સમયાંતરે મોનીટરીંગ કરવામાં આવેલ. આ અન્વયે શિક્ષકો અને બાળકોને તેમનાં ઘરે જઇ માર્ગદર્શન આપવામાં આવેલ.

- **ઓનલાઇન વેબીનાર/તાલીમ/મીટીંગ**

જીસીઇઆરટી દ્વારા સમયાંતરે આયોજિત ઓનલાઇન વેબીનારમાં ડાયટનાં અધ્યાપકશ્રીઓ જોડાયેલ અને માહિતગાર થયેલ. આ ઉપરાંત સંશોધન કાર્ય અન્વયે પ્રેઝન્ટેશન કરવામાં પણ આવેલ. આ ઉપરાંત અન્ય શૈક્ષણિક સંસ્થાઓ જેવી કે સૌરાષ્ટ્ર યુનિવર્સિટી, ચિલ્ડ્રન

યુનિવર્સિટી, આઇ.આઇ.ટી.ઇ., ભાવનગર યુનિવર્સિટી વગેરે દ્વારા આયોજિત ઓનલાઇન વેબીનારમાં પણ અધ્યાપકશ્રીઓ દ્વારા ભાગ લેવામાં આવેલ. જે કાર્યક્રમો આ મુજબનાં હતાં. શૈક્ષણિક સંશોધન, સ્વાસ્થ્ય સંબંધી જાગૃતતા, યોગ અને સ્વાસ્થ્ય વગેરે.

- સર્ટીફિકેટ કોર્સ ઓફ નામાના મૂળતત્વો સાહિત્ય નિર્માણ વર્કશોપ

જી.સી.ઈ.આર.ટી. કચેરી – ગાંધીનગર દ્વારા ઉચ્ચ માધ્યમિક શાળાના શિક્ષકો માટે સર્ટીફિકેટ કોર્સ ઓફ નામાના મૂળતત્વો શરૂ કરવાની સૂચના મળેલ. જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન – રાજકોટને સર્ટીફિકેટ કોર્સ ઓફ નામાના મૂળતત્વો અંતર્ગત નામાના મૂળતત્વોની સંકલ્પના પારિભાષિક શબ્દોની સમજ પ્રકરણ – 1 અંગે સાહિત્ય નિર્માણ કરવા માટે 21-07-2020 થી 09-09-2020 દરમિયાન કુલ 0૫ વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં અત્રેની કચેરીના ડો. કાતડ સાહેબ, તેમજ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન – જામનગરના વ્યાખ્યાતાશ્રી વિજયભાઈ સુરેલિયા દ્વારા તજજ્ઞ તરીકે ઉપસ્થિત રહેલ. સદર કામગીરીમાં શિક્ષકોનો સહયોગ મેળવવામાં આવ્યો હતો. નામાના મૂળતત્વોની સંકલ્પના પારિભાષિક શબ્દોની સમજ પ્રકરણમાં કુલ ૩૨ વિડીયો તૈયાર કરવામાં આવેલ. જેનો રિવ્યુ કરી જરૂરી ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો. તૈયાર કરવામાં આવેલ સાહિત્ય જી.સી.ઈ.આર.ટી. કચેરી – ગાંધીનગરને LINK દ્વારા મોકવામાં આવેલ.

- ઇનોવેશન શેરિંગ વર્કશોપ

જી.સી.ઈ.આર.ટી. કચેરી – ગાંધીનગર દ્વારા શિક્ષણમાં નવાચાર એટલે કે ઇનોવેશન ફેર અન્વયે શિક્ષકોએ લોકડાઉનના સમય દરમિયાન બાળકો માટે કરેલ નવતર પ્રયોગ ચકાસવા રાજકોટ જિલ્લાના રાજકોટએમ પડધરી ઉપલેટા અને જસદણ તાલુકાઓના શિક્ષકો સાથે વાર્તાલાપ કરવામાં આવેલ. જેમાં બો.આર.સી. કો ઓર્ડિનેટરશ્રીના સહયોગ સાથે કુલ ૦૪ ઓનલાઇન વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવેલ. જેમાં અત્રેની કચેરીના ડો. નિશાતબેન બાબી DIC કો ઓર્ડિનેટરશ્રી દ્વારા રિવ્યુ મેળવવામાં આવેલ.

- ધોરણ 3 થી 5 ગણિત DIKSHA અંતર્ગત ENERGIZED TEXTBOOK માં રહેલ QR Code ના વિડિયો નિર્માણ વર્કશોપ

GCERT ગાંધીનગર દ્વારા ડાચેટ રાજકોટના ict વિભાગને DIKSHA ધોરણ 3 થી 5 ગણિત ETB (Energized Textbook) QR કોડ લિંકના વિડિયો તૈયાર કરવાનું કાર્ય સોંપવામાં આવેલ. તે અંતર્ગત તા. 22-09-2020 ના રોજ આ વર્કશોપ માટેની પ્રથમ બેઠક કરવામાં આવી. જેમાં ડાચેટ રાજકોટના સિનિયર લેક્ચરર શ્રી મિનાક્ષીબેન રાવલ દ્વારા DIKSHA ધોરણ 3 થી 5 ગણિત QR કોડ લિંકના વિડિયો બનાવવા અંગેની માહિતિ આપવામાં આવી. જેમાં વિષયના કન્ટેન્ટની અગત્યતા તેમજ તે કન્ટેન્ટને એવી રીતે રજૂ કરવું કે જેથી બાળકો જોયકુલ લર્નિંગ કરી શકે તેમજ તેની PPT કઈ રીતે બનવવી તેની વિસ્તૃત માહિતિ આપવામાં આપી. ત્યારબાદ ડાચેટના ગણિત વિષયના લેક્ચરર શ્રી એલ. જે. પુરોહિત સાહેબ તથા ડો. સંજયભાઈ મહેતા દ્વારા ગણિત વિષય અંગેનું માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું. ઉપરાંત દિપાલીબેન વડગામા દ્વારા ppt બનાવવા માટે તેમજ તેના ફોન્ટ, કલર, ભાષાશુદ્ધિ, એનિમેશન વગેરેનું ટેકનિકલ માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું. આ વર્કશોપમાં ગણિત વિષયના રાજકોટના 10 SRG ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. તેમને ફાળવવામાં આવેલ વિડિયો .કેવી રીતે તૈયાર કરવા તે અંગેનું માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું. ક્યુઆર કોડના વિડીઓનું રેકોર્ડિંગ રાજકોટમાં આવેલ લર્નિંગ ડીલાઇટ સ્ટુડિયોમાં કરવામાં આવ્યું. આમ, જુદા જુદા ચાર તબક્કે આ કાર્યશાળાનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું.

- રાજકોટ જિલ્લા કેળવણી ઇતિહાસ અંતર્ગત જિલ્લા સમિતિના સભ્યોની બેઠક

જીસીઇઆરટી, ગાંધીનગર દ્વારા જિલ્લા સ્થાનિક સંદર્ભ સાહિત્ય અંતર્ગત 100 વર્ષ જૂની શિક્ષણની સંસ્થા હોય તેનો પરિચય અને ઇતિહાસનું કલેક્શન કરાવવા અને તેને આધારે જિલ્લાના કેળવણીના ઇતિહાસની બુક તૈયાર કરાવવા જિલ્લા કક્ષાએ એક સમિતિની રચના કરવામાં આવેલ છે જેમાં પ્રાચાર્ય, જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, રાજકોટ, જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી, રાજકોટ, જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીશ્રી, રાજકોટ, પૂર્વ અધ્યક્ષ

ઇતિહાસ વિભાગ સૌરાષ્ટ્ર યુનિ. રાજકોટ, ભાષા & શિક્ષણવિદ્ય નિવૃત્ત પ્રોફેસર શિક્ષણશાસ્ત્ર ભવન, સૌ. યુનિ. રાજકોટ. અધ્યક્ષ ગુજરાતી વિભાગ શ્રી કે.ઓ. શાહ આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ, ધોરાજી જેવા હોદ્દા ધરાવતા 16 સભ્યોની સમિતિ બનાવવામાં આવેલ છે આ અંતર્ગત ફોર્મેટ અને માર્ગદર્શન હેતુ એક બેઠકનું આયોજન તા: 12-06-2020 ના રોજ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, રાજકોટ ખાતે કરવામાં આવેલ હતું જેમાં 16 માંથી 14 સભ્યોએ હાજરી આપેલ હતી અને 3 કલાક આ અંગે ચર્ચા ત્યાર બાદ કઇ રીતે કાર્ય કરવું તેનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું.

- મોરબી જિલ્લા કેળવણી ઇતિહાસ અંતર્ગત જિલ્લા સમિતિના સભ્યોની બેઠક

સ્થાનિક સંદર્ભ સાહિત્ય અંતર્ગત મોરબી જિલ્લાની 100 વર્ષ જૂની શિક્ષણની સંસ્થા હોય તેનો પરિચય અને ઇતિહાસનું કલેક્શન કરાવવા અને તેને આધારે જિલ્લાના કેળવણીના ઇતિહાસની બુક તૈયાર કરાવવા જિલ્લા કક્ષાએ એક સમિતિની રચના કરવામાં આવેલ છે જેમાં પ્રાચાર્ય જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, રાજકોટ, જિલ્લા શિક્ષણાધિકારીશ્રી, મોરબી જિલ્લા પ્રા. શિક્ષણાધિકારીશ્રી, મોરબી નિવૃત્ત પ્રો. શ્રી લોકભારતી સણોસરા, પ્રો. શ્રી પી.જી. પટેલ, મોરબી, ભાષા & શિક્ષણવિદ્ય અધિકારીશ્રી, માહિતિ ખાતું, મોરબી, પ્રો. જે. પટેલ મહિલા કોલેજ, મોરબી જેવા હોદ્દા ધરાવતા 18 સભ્યોની સમિતિ બનાવવામાં આવેલ છે આ અંતર્ગત ફોર્મેટ અને માર્ગદર્શન હેતુ એક બેઠકનું આયોજન તા: 2-7-2020 ના રોજ કરવામાં આવેલ હતું જેમાં 18 માંથી 14 સભ્યોએ હાજરી આપેલ હતી અને 3 કલાક આ અંગે ચર્ચા ત્યાર બાદ કઇ રીતે કાર્ય કરવું તેનું આયોજન કરવામાં આવેલ હતું.

- શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકન રિવ્યુ & ડિડબેક કાર્યશાળા

વર્ષ-2011 થી અભ્યાસક્રમ બદલાયેલ છે અને જેના સંદર્ભે શાળાકીય સર્વગ્રાહી મૂલ્યાંકનની શરૂઆત તમામ શાળાઓમાં કરવામાં આવેલ. વર્ષ:૨૦૧૭ થી NCERT મુજબ પાઠ્યક્રમ અને અભ્યાસક્રમમાં બદલાવ આવેલ છે પ્રવર્તમાન સંજોગોમાં વિદ્યાર્થીઓને NAS, PISA જેવી ટેસ્ટ માટે તૈયાર કરવા આવશ્યક છે આ સંદર્ભે મૂલ્યાંકનમાં જરૂરી ફેરફાર કરવા માટે

જીસીઇઆરટી, ગાંધીનગરનાં ઉપરોક્ત પત્ર અંતર્ગત આ મુજબની એક કાર્યશાળાનું આયોજન તા: 21-7-2020 ના રોજ કરવામાં આવેલ હતું જેમાં 29 તાલીમાર્થી હાજર રહ્યા હતા અને એસ.સી. ઇ. ના તમામ પત્રકો વિશે રિવ્યુ કરવામાં આવેલ હતા આચ રિવ્યુ માટે એક ગુગલ ફોર્મ પણ ડેવલોપ કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં 450 આચાર્ય/ શિક્ષકોના રિવ્યુ પ્રાપ્ત થયેલ હતા અને તેના આધારે રિપોર્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. જેની તસવીરની ઝલક આપવામાં આવેલ છે.

- ગુજરાત ગૌરવ દિવસની સ્પર્ધાઓ

રાજ્ય સરકાર દ્વારા 1 મે ગુજરાત સ્થાપના દિવસ અંતર્ગત પ્રાથમિક અને માધ્યમિક વિભાગના વિદ્યાર્થીઓ માટે "કોરોના વોરિયર્સ" વિષય પર ચિત્ર, કવિતા લેખન અને નિબંધની સ્પર્ધા જાહેર કરેલ હતી. આ સ્પર્ધા બે તબક્કામાં હતી. પ્રથમ તબક્કો જિલ્લાકક્ષાનો હતો. જેમાં દરેક સ્પર્ધાના વિભાગવાર પ્રથમ ત્રણ વિજેતાઓની કૃતિ પસંદ કરીને રાજ્યકક્ષાના દ્વિતીય તબક્કામાં મોકલવાની હતી. આ સ્પર્ધા માટે વિદ્યાર્થીઓએ પોતાની કૃતિ જે તે જિલ્લામાં ઇમેઇલ અથવા રૂબરૂમાં જમા કરાવી હતી. જિલ્લાકક્ષાની આ કૃતિઓના મૂલ્યાંકનનું કાર્ય ડાયટે કરવાનું હતું.

રાજકોટ જિલ્લા અને મોરબી જિલ્લામાં આવેલ તમામ કૃતિઓનું મૂલ્યાંકન કાર્ય કરવા માટે ડાયટ રાજકોટ તેમજ હળવદ ખાતે 14/5/2020 થી 30/5/2020 દરમિયાન મૂલ્યાંકન વર્કશોપ યોજવામાં આવેલ. આ મૂલ્યાંકન પ્રક્રિયામાં ચિત્ર, કવિતા અને નિબંધ માટેના Expertsની કુલ 14 ટીમ બનાવવામાં આવેલ હતી. કુલ 45 તજજ્ઞોએ કૃતિઓ તારવવા સ્ક્રૂટીનીના બે રાઉન્ડ કરેલ હતા. જેમાં પ્રથમ સ્ક્રૂટીનીમાં વિષયવસ્તુ આધારિત કૃતિઓને તારવવામાં આવી. બીજા સ્ક્રૂટીની રાઉન્ડમાં ટીમે સાથે મળીને દરેક કૃતિને ચેક કરી 100 માંથી ગુણાંકન કરીને 50 - 60 અને તે ગુણથી ઉપર ગુણ મેળવનાર કૃતિઓ તારવી હતી. છેલ્લો રાઉન્ડ ગુણાંકનનો હતો. જેમાં ટીમના ત્રણેય નિર્ણાયકોએ 4/5 માપદંડના આધારે પસંદિત કૃતિઓનું વ્યક્તિગત ગુણાંકનપત્રક ભરીને એકંદર 300 ગુણનું ગુણાંકનપત્રક તૈયાર કરેલ હતું. દરેક

વિભાગમાં સ્પર્ધાવાર પ્રથમ, દ્વિતીય અને તૃતીય નંબરવાળી કૃતિઓ તારવેલ હતી. જે કૃતિને રાજ્યકક્ષાની સ્પર્ધા માટે જિલ્લામાંથી નોમીનેટ કરાયેલ હતી. રાજકોટ જિલ્લામાંથી કુલ 7449 સ્પર્ધકો અને મોરબી જિલ્લામાંથી કુલ 4831 સ્પર્ધકોએ આ સ્પર્ધામાં ભાગ લીધેલ હતો. નિર્ણાયકશ્રીઓને પ્રમાણપત્ર પણ એનાયત કરવામાં આવેલ હતા.

- ગુજરાત ગૌરવ દિવસ જિલ્લાકક્ષાનું ઇનામ વિતરણ

રાજ્ય સરકાર દ્વારા 1 મે ગુજરાત સ્થાપના દિવસ અંતર્ગત પ્રાથમિક અને માધ્યમિક વિભાગના વિદ્યાર્થીઓ માટે "કોરોના વોરિયર્સ" વિષય પર યોજવામાં આવેલ ચિત્ર, કવિતા લેખન અને નિબંધની સ્પર્ધાના વિભાગવાર પ્રથમ, દ્વિતીય અને તૃતીય વિજેતાઓને ક્રમશઃ 15000/- રૂ., 11000/- રૂ. તેમજ 5000/- રૂ.ના ઇનામથી પુરસ્કૃત કરવામાં આવેલ હતા. પ્રાથમિક વિભાગના વિજેતાઓના ઇનામના ચેક ગુજરાત રાજ્ય પા.પુ. મંડળ દ્વારા તેમજ માધ્યમિક વિભાગના વિજેતાઓના ઇનામના DD માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડ તરફથી ઓલ હતા. જેનું વિતરણ ડાયટ રાજકોટ દ્વારા કરવામાં આવેલ હતું.

- હોમલર્નિંગ કાર્યક્રમ મોનીટરીંગ સંચાલન અને માર્ગદર્શનની કામગીરી

COVID 19 મહામારીને કારણે હાલ શાળાઓ સંપૂર્ણપણે કાર્યરત નથી શાળાઓ વિદ્યાર્થીઓ માટે બંધ છે પણ શિક્ષણ કાર્ય બંધ નથી. વિદ્યાર્થીઓ લોકડાઉનના અનિશ્ચિત સમયગાળામાં ઘરે રહીને શિક્ષણ સાથે જોડાયેલ રહે અને તેના શિક્ષણ પર નકારાત્મક અસર ન પડે એ માટે શિક્ષણ વિભાગના સૂચન અન્વયે GCERT અને SSAM ના સંયુક્ત ઉપક્રમે "હોમલર્નિંગ" કાર્યક્રમ ૧૫ જૂનથી અમલમાં મૂકવામાં આવ્યો. વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ સાથે જોડી રાખવાના પ્રયાસોનું વાસ્તવિક સ્થિતિએ શાળાકક્ષાએ અમલીકરણ કેવું થઈ રહેલ છે તેમજ તેની અસરકારતા અને અવરોધોને જાણવા માટે જિલ્લા તેમજ તાલુકાકક્ષાએ મોનીટરીંગની વ્યવસ્થા DRU શાખા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવી. શાળાઓમાં શિક્ષકો હોમલર્નિંગ કાર્યક્રમ કરી રહ્યા છે ત્યારે આ કાર્યક્રમને વધુ સુચારુ તેમજ સફળ બનાવવા માટે SI School Inspectors દ્વારા શાળા મુલાકાત અને મોનીટરીંગ કાર્ય કરવામાં આવ્યું.

પ્રથમ સત્રમાં રાજકોટ જિલ્લાના SI (સ્કૂલ ઇન્સ્પેક્ટર્સ) દ્વારા તમામ (960) શાળાઓના હોમલર્નિંગ કાર્યક્રમનું મૂલ્યાંકન કાર્ય 6 તબક્કામાં પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું. તેમજ 53 શાળાનું પુનઃ મૂલ્યાંકન કરવામાં આવેલ છે.

પ્રથમ સત્રમાં મોરબી જિલ્લાના SI (સ્કૂલ ઇન્સ્પેક્ટર્સ) દ્વારા 548 શાળાઓના હોમલર્નિંગ કાર્યક્રમનું મૂલ્યાંકન કાર્ય 6 તબક્કામાં પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું.

દરેક તબક્કામાં DRU શાખા સાથે તમામ SI ની રીવ્યૂ બેઠક યોજવામાં આવી હતી. આ બેઠકમાં હોમલર્નિંગ કાર્યની શાળાકક્ષાએ જોવા મળેલ સ્થિતિની સમીક્ષા કરવામાં આવતી હતી તેમજ શાળાના શિક્ષકોને હોમલર્નિંગ દરમિયાન અનુભવાતી મુશ્કેલીઓના નિવારણનું કાર્ય કરવામાં આવેલ છે. પ્રથમસત્રમાં કુલ 11 રીવ્યૂ તેમજ માર્ગદર્શન બેઠક યોજવામાં આવી છે.

મોનીટરીંગ માટે ગુગલ ફોર્મ તૈયાર કરવામાં આવેલ તેમજ સમયાંતરે તેમાં માપદંડોનો ઉમેરો કરવામાં આવેલ.

SI દ્વારા થતા મોનીટરીંગમાં હોમલર્નિંગની જોવા મળેલ સ્થિતિને રીફ્લેક્ટ કરતું ડેશબોર્ડ બંને જિલ્લા માટે વિકસાવવામાં આવ્યું છે. જે દર 15 મિનિટે ઓટો અપડેઇટ થાય છે.

- **School Inspector** દ્વારા નિષ્ઠા તાલીમનું પ્રત્યક્ષ મોનીટરીંગ

રાજ્યની સૂચના અનુસાર રાજકોટ અને મોરબી જિલ્લામાં સ્કૂલ ઇન્સ્પેક્ટર્સ દ્વારા તેમજ DRU શાખા દ્વારા રૂબરૂ શાળામાં જઈને નિષ્ઠાની તાલીમનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું. જેમાં રાજકોટ જિલ્લાના 6 SI દ્વારા 95 શાળાઓ અને મોરબી જિલ્લામાં એક જ દિવસ તાલીમના મોનીટરીંગ માટે SI ગયેલ હતા એટલે 07 શાળા મોરબીની મળીને કુલ 102 શાળામાં રૂબરૂ મુલાકાત લેવામાં આવેલ હતી. બાકીના SI એ નિષ્ઠાની તાલીમ લીધેલ હતી.

- હોમલર્નિંગ કાર્યક્રમ તેમજ નિષ્ઠા તાલીમ શાળા મુલાકાત

હોમલર્નિંગ કાર્યક્રમ તેમજ નિષ્ઠા તાલીમ અંતર્ગત શાળાઓની રૂબરૂ મુલાકાત લઈને શિક્ષકોના કાર્યનું મોનીટરીંગ તેમજ સમસ્યાઓનું માર્ગદર્શન આપવામાં આવેલ છે. ઉપરાંત

સ્કૂલ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા અતિ નબળી કામગીરી જણાવેલ શાળાઓના આચાર્ય સાથે ટેલિફોનિક તેમજ જરૂર જણાય વર્ચ્યુઅલી શાળા મુલાકાત કરવામાં આવી છે. શિક્ષક જ્યારે ડીઝિટલ ક્લાસરૂમમાં ભણાવતા હોય ત્યારે શિક્ષકની સાથે બેસીને તેઓના શિક્ષણ કાર્યનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવેલ છે.

- **D.El.Ed. S.Y. ના તાલીમાર્થીઓ માટે ઓનલાઇન અધ્યાપન**

COVID-19 મહામારીમાં D.El.Ed. નાં બંને વર્ષનાં તાલીમાર્થીઓનાં અધ્યાપન કાર્યને અસર ન થાય તે માટે શાખાનાં અધ્યાપકશ્રીઓ દ્વારા ઓનલાઇન અધ્યાપન કાર્ય કરાવવામાં આવેલ. તાલીમાર્થીઓને વિવિધ કોર્સ અન્વયે પીપીટી, વિડીયો રેકોર્ડિંગ વગેરે સાહિત્ય ગુગલ મીટ દ્વારા શેર કરવામાં આવેલ તેમજ અધ્યાપન કરાવવામાં આવેલ. આ ઉપરાંત NISHTHA તાલીમમાં પણ આ તાલીમાર્થીઓને જોડાવા બાબતે માર્ગદર્શન આપવામાં આવેલ. આ ઉપરાંત ઇન્ટર્નશીપ દરમ્યાન કરવાની થતી કામગીરી બાબતે પણ ચર્ચા કરવામાં આવેલ. તાલીમાર્થીઓને ટી.એલ.એમ., વ્યક્તિ અભ્યાસ, પ્રોજેક્ટ કાર્ય, હસ્તકલા નમૂના, સંગીતપોથી, ચિત્રકલા, એસાઇન્મેન્ટ, વગેરે સબબ માર્ગદર્શન આપવામાં આવેલ.

- **પ્રતિભાશાળી શિક્ષક પુનઃચકાસણી**

જિલ્લાનાં પ્રાથમિક શાળાઓનાં સીઆરસી આધારે તાલુકામાંથી પસંદ થયેલ પ્રતિભાશાળી શિક્ષકોની પસંદગી અન્વયે પુનઃચકાસણી કરવા બાબતે અધ્યાપકશ્રીઓ દ્વારા કામગીરી કરવામાં આવેલ. કમાન્ડ એન્ડ કંટ્રોલ દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલ ડેટા આધારિત બીઆરસી કક્ષાએ તમામ પસંદિત શિક્ષકોને રૂબરૂ મુલાકાતે બોલાવવામાં આવેલ અને સંબંધિત સાહિત્ય અને વાર્તાલાપ દ્વારા તેઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવામાં આવેલ અને તેનાં આધારે અંતિમ નિર્ણય કરવામાં આવેલ.

- **વાર્ષિક શૈક્ષણિક નિરીક્ષણ**

જીસીઇઆરટી દ્વારા ડાયટનું વાર્ષિક શૈક્ષણિક નિરીક્ષણ કરવામાં આવેલ. જેમાં ઉપસ્થિત ટીમ દ્વારા વિવિધ શાખાઓમાં રૂબરૂ મુલાકાત લઈને અગાઉનાં વર્ષમાં કરેલ કામગીરીની સમીક્ષા

કરવામાં આવેલ અને કરેલ કામગીરી અન્વયે બિરદાવવામાં આવેલ તેમજ જરૂરી સુચન પણ આપવામાં આવેલ.

- વિદ્યાર્થી સ્વાગત વર્કશોપ (ઓનલાઈન)

2020ના વર્ષના પ્રારંભકાળમાં ઉદભવેલી કોવિડ - 19ની પરિસ્થિતિ, તે પરસ્થિતિને કારણે સરકારશ્રી દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલ લોકડાઉન અને છેલ્લાં છ માસ ઉપરાંતથી શાળા/ઘરેથી ઓનલાઈન કામ કરતાં શિક્ષકો સતત વેબીનાર, સેમીનાર કે ઓનલાઈન શિક્ષણની માહિતીલક્ષી કામગીરીથી થાક્યાં હોય તે સ્વાભાવિક છે. મોટા ભાગના મનુષ્યો આવા કપરા કાળમાં માનસિક તણાવની સમસ્યા અનુભવતાં જણાયાં. આમાં શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓ પણ સમાવિષ્ટ જણાયાં. માહિતીપ્રદ ઓનલાઈન શિક્ષણથી કંટાળેલા અને માનસિક તણાવ અનુભવતાં સહુ શિક્ષકો જો સર્જનની પ્રવૃત્તિમાં જોડાય તો, તેઓ સતત વર્તમાન સાથે જોડી રાખનારી સર્જનની પ્રવૃત્તિનો લાભ લઈ શકે પ્રસન્ન રહી શકે તેવા શુભ આશયથી WE શાખા દ્વારા વિદ્યાર્થી સ્વાગત વર્કશોપ (ઓનલાઈન) યોજવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું. આ ઉપરાંત, આ તાલીમનો એક આશય એ પણ હતો કે, જ્યારે સરકારશ્રી તરફથી સૂચના પ્રાપ્ત થયે જ્યારે - વિદ્યાર્થીઓએ શાળાએ આવવાનું થાય ત્યારે માત્ર ધોરણ-1 ના જ વિદ્યાર્થીઓ માટે નહીં, પરંતુ આ પરિસ્થિતિમાં તમામ વિદ્યાર્થીઓને ભાવનાત્મક રીતે સબળ બનાવવા માટે તેઓનો પ્રવેશોત્સવ પણ ઊજવવો જરૂરી જણાયો. જેથી તેઓને હોંશભેર આવકારવા માટેની પ્રવૃત્તિઓ તેમજ વર્ગખંડ સુશોભન માટેની પ્રવૃત્તિઓ પણ આ વર્કશોપમાં સામેલ કરવામાં આવી. એટલું જ નહીં વર્કશોપનું નામ વિદ્યાર્થી સ્વાગત વર્કશોપ રાખવામાં આવ્યું. આ ઉપરાંત શાળાઓ ખૂલે ત્યારે કરવાના થતાં બાળમેળા, લાઈફ સ્કીલ બાળમેળા તેમજ ઈકો ક્લબ પ્રવૃત્તિઓ માટે પણ વર્કશોપ ઉપયોગી બની રહે તેવા શુભ હેતુથી વર્કશોપ અંતર્ગત માસ્ક પપેટ, ટેબલ ટોપ પપેટ, ફેન્ડશીપ બેલ્ટ, ટોપી, રાજાનો તાજ તેમજ ગુલાબના ફુલ શીખવવાની પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો. આ રીતે તા. 22-09-2020 થી તા. 23-09-2020 અને તા. 27-10-2020 થી તા. 28-10-2020 એમ બે દિવસ માટે

વિદ્યાર્થી સ્વાગત વર્કશોપ જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, રાજકોટ ખાતે યોજાઈ ગયો જેમાં બંને તબક્કામાં જસદણ તાલુકાના કુલ-116 શિક્ષકોને 04 તજજ્ઞશ્રીઓ દ્વારા નાવિન્યસભર તથા વાસ્તવમાં ઉપયોગી બની રહે તેવા નમૂનાઓ બેઠઝ પેપર તેમજ કન્ટેન્ટ મટીરીયલ તૈયાર કરીને બનાવતાં શીખવવામાં આવ્યાં. આ વર્કશોપ માટે શિક્ષકોના ફીડબેક પણ લેવામાં આવ્યાં. જે ખૂબ જ સારા મળ્યાં. આ જ રીતે તા. 12-10-2020 થી તા. 16-10-2020 એમ બે તબક્કા માટે વિદ્યાર્થી સ્વાગત વર્કશોપ ઉપલેટા તાલુકાના કુલ-100 શિક્ષકોને 03 તજજ્ઞશ્રીઓ દ્વારા તેમજ તા. 19-10-2020 થી તા. 23-10-2020 એમ બે તબક્કા માટે વિદ્યાર્થી સ્વાગત વર્કશોપ વિંછીયા તાલુકાના કુલ-108 શિક્ષકોને 03 તજજ્ઞશ્રીઓ દ્વારા નાવિન્યસભર તથા વાસ્તવમાં ઉપયોગી બની રહે તેવા નમૂનાઓ બેઠઝ પેપર તેમજ કન્ટેન્ટ મટીરીયલ તૈયાર કરીને બનાવતાં શીખવવામાં આવ્યાં.

11.0 વિવિધ કાર્યક્રમો/પ્રવૃત્તિઓનાં ફોટોગ્રાફ્સ

